

המציפה

עיתון שבועי

לכל עיני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עיני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר ההתימה על המצפה

כאוסטריא אונגרי:
 לשנה . . . . . 7. — כתרם
 חצי שנה 3.50
 לרבע 1.75
 באשכנז:
 לשנה . . . . . 8. — כתרם
 ביתר הארצות:
 לשנה 9 כתרם — 9.50 פראנק.
 "רמת המצפה"
 נכנסת עתה בגליון עצמו, הגדולה משהיה
 ומכיל מסר ספרותי יותר מאשר עד כה.
 אין הנחה מהמחיר.

מחיר גליון בודד 14 הלר.
 מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
 לפי גדל השמחה.
 ברכת פו"ט 60 הלר. הודעת אירוסין כתר.
 זו או זו בראש הגליון שני כתרם
 המשינה מקומו עליו להודיענו מיד לא
 רק שם מקומו החדש, כי גם שם
 מקום בית הדאר הקודם.
 קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918
 האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה
 „HAMICPE“ Kraków,
 (בתוך לארץ להוסיף: Oesterreich)
 בע"פ: רחוב סעבאסטיאנא 32

Kraków, 15 Lipca 1910.

גליון כ"ו.

קראקא, ה' תמוז פ' בלק התרע"ו.

היחיד והצבור.

ג.

חזיון מעציב את רוח טובי עמנו התגלה בשנים האחרונות על אופק שמי חיינו הפוליטיים; חזיון העליל להביא אותנו לידי יאוש ופקפוק ברצוננו לחיות חיים עממיים כריאים ובלתי תלויים. חזיון זה הוא, שכבחיירות דפוטמים לפרלמנט ולועד המדינה נותנים רוב אחינו קולותיהם לשונאי-ישראל מנוסים ולא לכר שהם עושים מעשה, בנד זה בלי שום מוסר-כליות וכלי שום חשש ופקפוק, אלא שהם לוחמים עוד כהרף-נפש נגד אחיהם, שנחלתם האחרונה עוד לא עממה בקרבם ושמסרבים בשאט-נפש להרים בעצמם את השכט הנוגש במ באכזריות רשע ועריצות פראית. זוהי כבר יותר מאבסורד, זוהי מעשה המאבד עצמו לדעת.

וסבת החזיון הלא גלויה: האינדיבידואליות היתרה, שדבקה בנו, היא גם שה בעוכרינו כמשהיה שבת כל תקלה, כל קטמה וכל מיני פרעניות, שתכבנה עלינו, הסגידים האנטישמי מבטיח לעשות טובות וכשנבחר הוא עושה באמת טובה ליחידים ממנו ובשכיל כך הם נותנים לו את קולותיהם ועוזרים לבחירתו. כי הנבחר מביא רעה גדולה לכלל ישראל זה לא איכפת להם כלל וכלל, מה להיחיד ולזרעה הכללית? ממנה יגיעו לו כונב הלמאה וע"כ לא ירגישנה כלל, בעוד שהתועלת, שהוא מביא לו ואך לו לבדו, הוא מרגיש בכל רמ"ח אבריו ושפיה גידיו. אין הדוש אפוא, שהדבר הגיע לידי כך, שהרבה

לחיים הצבוריים, וההסתגלות הזאת נקנית כאלה הרכים: א) ע"י הנוך עממי מתוקן; ב) מפוח רעיון אחדות החברה; ג) התפתחות החברה החברתית והתעוררות הוש המוסר החברתי בנו; ד) וע"י יצירת מוסדות צבוריים. — הנוך עממי מתוקן כיצד? יסוד כתי אולפנא עממים, שבהם יחנכו ילדי עמנו הנוך גופני ונפשי, יחזקו כחות הגוף, הישרירים ושמט העצבים וכמו כן כחות הנפש והסתכלותה. וכיחד עם זה יהיו גם הלמודים ערוכים וסדורים ע"פ הדיקטיקה והמתודיקא החדשה. בקצור צריכים אנו בת-ספר, שבהם יהיה היסוד המוסר: אחדות החנוך הגופני והנפשי ואחדות היהדות והאנושיות. — מפוח הרעיון אחדות החברה כיצד? ע"י הנוך עממי מתוקן נבוא לידי הכרה ברורה של החברה והשפעתה על אישיה, נוכל להכיר לדעת את אחדותה של החברה, כלומר הערכות של כל אישי החברה זה כזה בשכיל החברה. — התפתחות החברה החברתית והתעוררות הוש המוסר החברתי בנו כיצד?

התעוררות הוש המוסר החברתי היא כבר תולדות החברה החברתית, שפרצה ונתכבדה בשמט תרבותנו ע"י הנוך עממי מתוקן וכשיתעורר בנו אותו החוש יהיה לגורם אדיר ולפועל פעלות נשגבות בהיים החברתיים. ואז יתכבדו בקרבנו המוסדות הצבוריים הערוכים וסדורים להטבת מצבו של הצבור, ובאופן כזה נתנד לנו חברה בריאה, שהרמוניה שלמה שוררת בין כל אישיה. אז בודאי יבא לנו צבור חזק עם חוש צבורי מוצק ואז יהיו לנו בא-כח הצבור, שיהיו מוכשרים להלחם עם היחיד בשכיל, טובת הכלל, ולשמחתנו נוכל

מצוה ואומרים להם: "הרי גמרות, ספרי-פלפול' דרוש ומוסר לפניכם, לנו ורעו את עצמכם"... ומכיון ש"רעה את עצמו" הוכבדג איוו שנים בקלוזי ונתפקחו בין כך עיניו והתחיל חוטף ומסתכל לעתים בספרים חצונים, קפץ עליו רגזו של היצר, לצאת מתחום עירתו, לעיר ב. "לרעות את עצמו" בספרים אחרים. יהודי-העירה השתתפו בצערו של אב אומלל, נדו ראש "אוי ואבוי, חבל אלמלי"... והוא יצא, וכשלא עמד אח"כ בנסיון — אחרי ארבע שנות עמל רב בלמודי הנמסיה — ונפל במכהו ועם נפילה זו נהרסו כל אותם מגדלות-התקוה, שבנה לו בדמיונו, באותם הימים תקפתו מרה-שחורה ושעמום יהוא התחיל רואה את עצמו לאובד נצחי, מתיאש מן החיים ומולזל בהם מתוך כך, מתרחק מן המציאות ומתירא ממנה. משלה את נפשו ומשקיע את עצמו בהלומות, דמיונות והזיות. נבדל מהבריות ומצרכיהן ומקמץ במלים... מעמים אתה עליו שיחה בעל כרחו, הוא משתמט מיד: "עט קטנות, הכדאי לדבר מה"...

וכן היה קלסתר פניו של הוכבדג מצטיין בזרותו, חוטם-שופר גדול בערך להפנים הרזים, שמתחתיו מתפרדות שתי שורות שערות פרועות ומאחילות על השפתים, עומד כמו תחום חוצץ ומעכב בעד הכובע הרחב, שלא יתפרץ וירד. ודומה באלו אומר, עד פה תבוא"י... עניבה ארוכה ובעלת כנפים משתמחת על אפדה מטולאה, בעלת שוליים רחבים ומתנועעים, שזוג רגלים ארוכות כולט מהן — כנאוה יתרה, כאומרת "הביטה"... בהלובו תקל-עין עב, שבשית-ידו תחוב בצלחת

נקצנו הכנפים.

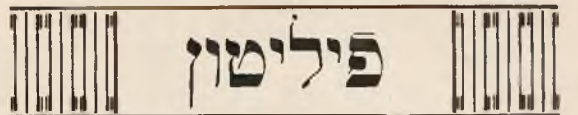
מאת י. גלרנמר — ויין.

ב' הוכבדג, או — כמו שהוא מכונה בחוג מכירי — "ספינת-אור"... הוא אחד מאותן הבריות הבודדות, החיות ומתנועעות בעולם והן זרות לו בנמוסיהן המשוננים, באופי-חיהם המיוחד ולרוב גם כמסתן "בעולמות הנכונים" כלומר: בעולמות האור והחלום...

ברגע הראשון, כשאתה נפגש עם אדם כזה הוא מפתיע אותך בזרותו ואתה חושב למצא לפניך טפוס מקורי, איש-סקע, שאינו מותר על עצמיותו ואינו נגד אחרי הרבים, אלא חוסם בעדה, שואף וחי לעצמו בעולמו הוא, וכשאתה מתחיל לחדור מעט לתוכו של "גבורך" יכול אתה לראות, שאינו גבור כלל, אלא להפך, בתור איש חסר-כח ואין-אונים להסתגל אל החיים הממשיים, הוא כא ומזין את "נשמתו-הערטילאית" בהזיות אפסיות ובהלומות אוריים.

בן אדם ממין זה היה ב' הוכבדג והלכך המציאו חבריו בשכילו את הכנוי הנכון "ספינת-אור".

העירה ס. — מקום לידתו של הוכבדג — אינה מרובה באוכלוסין, היא מתפרנסת בקושי מישי "ירידים" בשנה, לפני "החגאות שלהם", אבל אינה חלילה גרועה מכל העירות, שם נוהגים — כמו בשאר קהלות הקדיש — שלא ללמד את הבנים חכמה או אומנות, שמא יצאו ויתפקרו, אלא "קלוזים" יש להן, שבהן מושבים את הבנים, משעששו בעלי

פיליטון

* * *

את הרקיע הפחל
 סערה כפתה בעבים,
 ובחשפת מצרים איומה
 מאה, התעטפו הערבים.
 "איכן אהובות" — יצעקו
 מרם הפוקבים הקטנים —
 "הכפו העבים השחורים
 האלה גם אתכן יושנים?"
 ורהות הקזות, נזראות
 את השושנים תפינה;
 ערמות של שלג ממעל
 אותנה לרב תכפינה.
 "איכם פוכבים" — תצעקנה
 מתחת בקול השושנים —
 "הכפו השלגים הלכנים
 האלה גם אתכם הקטנים?"

משה ברניק.

הרי זה צדיק גמור, והעושה תשובה בסוף כל שנה אינו צדיק גמור אלא בעל תשובה גמור ועליו נאמר במקום שבעלי תשובה עומדים וכו'. כמה דברים אמורים אם עשה תשובה בכיורו עותתו וקבל על עצמו שלא ישוב לכסלה עור. אבל מהו משפט היהודי למשל בימים הראשונים בפולן, בימים שהיו הרבנים נוהגים להעמיד את החוטא אצל עמוד הקלון ולהלקותו מכות מרדות? אם עברין אחד עשה תשובה רק לפי שירא מפני עמוד הקלון ומפני הרצועה, הגם עליו נאמר במקום שבעלי תשובה עומדים וכו'? הרי אין זה אלא כעין גרי האריות, שעשו תשובה מפהד האריות. תשובה כזאת עשו עתה צירי הקהלות היהודיות, אשר בקלוב הפולני במועצת הממלכה, ד"ר לוונשטיין, ד"ר קוליישר ודיד גולד התייצבו לפני ראש הממשלה הכארון בינרת והתאוננו לפניו על דלותם של חלק גדול מיהודי גליציה, על הגזק הגדול של המזגים, שיאבדו פרנסתם בכמיל הפרופינציות, דברו על האנקיסטה, העתידה להיות בסוף הקיץ הזה בלבוש לתקנות היהודים, גם התאוננו על מאון בתי הפקודות למנות פקידים יהודים, דרשו עזרה נגד חוק המטורה של הרבנים בגליציה, שאין קהלות גליציה יכולות לעמוד בו והתהננה, שיהודים שנולדו מנשואין דתיים ולא כחוק המדינה יוכלו להקרא בשמה אבותיהם ולא יחשבו כמזורים. המניסטר הבטיח כדרכו, כי יעיין בכל הדברים האלה ויציר קהלות יצאו ידי חובתם נגד בוהריהם. מה הם צירינו אלה? צדיקים, כי בעלי תשובה או גרי אריות? צדיקים בודאי אינם, כי בארבעה פרקים כבר היו להם שעות הכשר להשתדל בעד בוהריהם וכעד עצמם, צירינו מן הקלוב היהודי נשאו קולם בכל הענינים האלה כבר פעמים אין מספר ולא רק בחישיא אלא בגלות בעון ובהתלהבות, מלבד מה שלקחו דברים כמה פעמים עם המניסטריום בכל שעת הכשר. וצירינו שבקלוב הפולני נזכרו עתה, כאשר נסגר הבית והכל אומרים, שיסגר לגמרי בקרוב ויבטל ובחירות חדשות תהינה. מפני הבחירות החדשות הם יראים איפא ולא תשובה מאחבה היא. הם גרי אריות שעליהם נאמר, לא לכם ולנו לבנות בית, תשובה כזאת אינה מתקבלה, כבר ישמענו פעם הבטחות מזופות לפני הבחירות ולכן נהפכו לנו לאכזב, הבוחרים היהודים לא יתנו עוד להטעות את עצמם, — וירודולף גאל "היהודי הצנוע המסתפק במועמי לא היה גם במעמד הזה, אותו יש לסבול יותר מחבריו. הם אוהבים בכלל "אמור הרבה ואל תעש אף מעט, והוא אוהו בכלל "אמור מעט ואל תעש כלום" הטעות לא היתה עכ"פ מכאיבה כל כך. ויותר ממנו רצוים לנו ד"ר אפנר וד"ר קורנדא, הם לא הבטיחו בלוט ולא עשו בלוט, לא גרמו לנו איפא ישום טעות ותוהלת נכזבה.

האחרונה יותר ויותר בתהום היאוש אחרי עת ההתלהבות, שעברה עליהם כתנועה הציונית. מי יודע לאיזו קלקול המוסר יביאם המצב הזה ונאבד את התקוות הנדולות, שקשרנו בהם יותר מאשר באקדמיים הלאומיים שלנו, הנושאים את זרע המטיעה בקרבם. — אם נהפוך לעמוד על סבת ההזיון המעציב הזה, עלינו לבקשה בזרם הפוליטיקה, שנמשכו בני נעורינו אחריו באונס, אינני רוצה להכחיש, שלא היו הציונים יכולים לומר על עזרתם, כי אין שדרות לוחמינו כה אדירות, אבל עובדה היא, שאין בני הנעורים שייכים לפוליטיקה, מקצוע יותר מתאים למענם הוא טפוח הרוח היהודי, אבל חסרים מורי דרך וכה הניע מה שהגיע. — האין לנו ללמוד מזה כלום? האין לנו לתקן מה שנשחת ונעזב עד כה? היכולים אננו לקבל זאת באדישות? אמנם כבר ראינו נסיונות של אנשים ראויים לכך בכהונה זו ואלה עזבו את הצעירים באמצע הדרך, מבלי דעת להיכן יוליכו. אולי לא היה זה רצון רע, אלא טעות ופחיתות בוהנית, פה צריכים לבא מהנכים ראויים לכך, מנהלים גדולי הרוח, שיוורו דרך לצעירים מורדנים מבקשי אורה ולתת להם אמרה אדירה וקיימת, הפוליטיקה רבת החליפות גרמה לנו נזק, צריכים להביא במקומה דבר מתמיד, אמונה ועוץ יתן להם ולא דבר מישר ומרעיש לפי שעה, המועיל רק להבליט אח"כ את הריקנות ביתר עוה, אמיץ לב חסר להם, בכדי שיוכלו להלהם בעד משאות נפשנו האמתים, וצריכים לדעת באיזו מתרים לפגוע במרם יהרם הכל, ההורים והמורים חדלו להשפיע עליהם, כי לא עצרו כה לעמוד בפרץ כישעת הרבן עולם. בין שני מגנטים — כדברי ביאליק — נמצאים צעירנו, בככה הקלע נשמם קלועה, מבלי מצוא מנוח ולמנהל גדול הם שואלים, לנואל, שיגיד להם מלה מעוררת, מלה מגיחה חשבת רוחם ונקודה כי ימצא להם. זה זמן רב שמאורינו אבדו את הקשר עם קוראיהם, וכבר תהו על זה (קלוזנר בהשלה), אבל הטעם פשוט, כי חדלו לכתוב למענם. אם רוצים אלה למצוא אנשים קשובות, הרי שלהם לפניהם צעירינו מחכים להם ותובעים את עלבון גורלם הצריך הרמה, אלה הצעירים השיאפים לדבר בעתו, רק אז יוכלו להגיד, כי נתנו לעם מה שדרוש ולו בתתם לו בני נעורים עליו היים ותאבי מעשה אדירי רוח, כי בזה יתנו לו הכל.

מרטוב. אברהם כהנא.

על המצפה.

לתקנת בני הנעורים. פתגם אומר, שאין שום דבר טוב כל כך בהיותו כמו שהוא רע כהעדרו. אשרי העם שזכה לחבל אדמה מתחת לרגליו ויודע הוא, שיוכל להשבו כאחוזתו הרוויה בדמו ובזעתו. האדם עין השדה, כמוהו ריוש לו קרקע, שעליו יעמור ויתפתה. העם בעל אחוזה נחלה אינו מרגיש כל כך את אשרו כמו שאנו מכירים את אסוננו באין לנו אחוזה. באיזו הישחתה רוחנית, באיזו אנומליה אננו נמצאים עקב המצב הזה. משעה שאבדנו את אדמתנו התחלנו להתפתח רק מצד אחד והיינו כבעלי מומים. הננו מרוחקים מן המבט, הממלא את האדם אמונה ושביעת-רצון, נרעשים, עצבנים ופזוירי-הנפש. זהו מקור נקרנותנו, מקור תישוקתנו לפלאים, לסנסציות וממטום-הלב בעד דבר שיכרגש, היוצא מדי אמות של הפרקטיקה הקפיטליסטית, זהו מקור אהבת הכצע, הסמנים האלה, שסכנתם מורגשת אצלנו מפקידה לפקידה והמועדים להרוס לנו מה שהצליחו טובי בנינו לבנות בעמל רב, משחיתים ביהוד את בני נעורינו יוצאי ביהמי, שהתחילו שוקעים בעת

גרי אריות. רבותינו ז"ל בספרי המוסר קבעו ארבעה פרקים לתשובה: בסוף כל יום, בסוף כל שבוע, בסוף כל חודש ובסוף כל שנה. העושה תשובה בסוף כל יום

ומבין שהתחיל הושב באכזריותה של אותה האישה, קפיץ ועבר מיד לרשעת אנשים אחרים וישל העולם כלו, וכך נולד כמחו חלום גדול של תקון עולם ישלם...

היה העולם בתחלתו — מוציא הוא את המחשבות שבמחו לשפתו, כאלו הוא הפיץ להגשים אותן במלים ולהשמיען לרחוב האפל — בלי מצרים ובאו קמני-מה-והשגה ופררו אותו לפרורים פרוורים, חלקוהו לחלקים חלקים — למדינה, עיר ובית... היה העולם רשות-הרבים, רשות-הכל וצירי-עין כבשוהו ועשו אותו רשויות רשויות, וכך נולדו "השלי" ו"שלך" — הגזל והחמס... ואף את החיים, שהיו טבעים וחפשיים, כוצו וגדרו אותם בגדרים ופינים וכל מה שנתרבו הגדרים, נתרבו הפורצים והחוטאים כנגד החיים... היה להם להאנושות מטרה ואל בתובה, עמדו ובראו לה אלים מהוצה לה וכשכאו אחרים והורידו את האלים הישנים נעשו החיים שוממים ורקים ובני-אדם תוהים ומבקשים לחייהם מטרה ותכנן...

ויש שאיזה רוח קר באו ונושב בו בחזקה, שופך לו קתון של שלג בפניו והוא מתחיל מרגיש באבריו הקפואים מקור. באזניו עולות ומצלצלות ישוב אותן המלים: "הוכ-כרג I ע-זוב את הדרר"... ומפילות אותו מרמינותיו הגבוהים ומחזרות אותו לעצמו ונדמה לו, כי איזה "מוכיה" זה בוקע ועולה מתוך פנימיותו ומשמיע לו מוסר קר ודברים שאינם נוהים לו: "זוכה, יתוש! הדר משכב, לול ישל נסרים

להגיד, כי כבר נראו אצלנו סימני התפתחות כזו, והציונות היא הסימן היותר מובהק של אותה ההתפתחות. כי הציונות מה היא? הלא מחאה גלויה נגד הגלות וחיי הנלות, זאת אומרת: נגד האינדיבידואליות והאנואיסמוס, המביאים לדי בטול היש של עמנו ולידי התבוללות.

ויסוד הקרן קימת של ישראל" והבאנק הלאומי" אלה המוסדות של הציונות מה הם? הלא מוסדות צבוריים אמתיים! לא כהיק"א, והכרת כל ישראל חברים, שיכלו להעשות למוסדות צבוריים ולא נעשו מפני שהעם זר להם והם זרים להעם היהודי ויאים יודעים את צרכיו ועיב נהפכו למוסדות לתועלת יהודים, לא כאלה הם מוסדות הציונות! הם מוסדות עממיים כמלא מוכנה של המלה. גם ליסוד בתי-ספר שמה הציונות את פניה בימים האחרונים כיאות באמת לכא-בח הצבור, לדאג בעד צרכי צבור. אמנם מוסדותיה אלה נלקים עוד בחסרונות הרבה ואינם ערובים עוד לתכלית המקווה, חסרים הם עוד את השלמות הנרצה. אבל כל התהלות קשות, העיקר הוא, כי כבר נעשתה ההתחלה וכבר ישנם בקרבנו אנשים של צורה צבורית הלוהטים נגד האינדיבידואליות הגלותית! זה כבר משמח את רוחנו.

קראקא. צבי רומעלר.

שמוט על הקרקע, מתנועע ומקשקש, דומה כאלו מכרזי: "הו יודעים מי כאן חולך!".*

והרילה אז ליל הרף קר ואפל. השוקים רקים מאדם, רק רוח סופה עם היל שלג רב מושל יהדי ממשלת הלילה, סוער ומתכצר לכל צד, ממלמל ומעביר את הישגים ממקום למקום ויש שהוא מנענע ומקשקש בחלונות, נובע בגנו של איזה כית והומה כאלו מכרזי על שלמונו "עכשו אני מושל בכפה!" פנסים אלקטריים אהדים, שאחד רחוק הרבה מחברו וישאורם נדעך ככל פעם מהרוח, מאירים אור חלש וגוסס, רחוב ארוך, המוקף בתי-חומה ענקיים, בעלי חלונות אפלים נמשך לפניו והוא חולך.

צעדיו חזקים ומהירים, שולי מעילו מתנופפים, ככמי עיניו יש ישם רבים ושקטים, מפיקים איוו שלות-תום ועצלות נעימה, או הם כהים ומפיקים איזה יגון חודר וצער נוקב ואלם, ויש שענינו מתלהבות ולוהמות, דומה שים של איש דולק בהן, ומכביהן פראים וחדים והוא שקוע בדמיונות — הוא חולם...

והלומותיו ישל הוככרג מקיפים עולמות ישלמים... ויש לו בהם סגולה של קפיצת-הדרך, כשהם בתחלתם ננסים, מתפתחים במהירות, גדלים ונעשים ענקים ואף באותה לילה ראה היוככרג תחלה בחלומו רק אשה רעה אחת, אוהזת כחכילה של כגדים ישנים ישלו... ובאזניו צלצלו אותן המלים: "הוככרג, עזוב את חרדי עם הסמטמוטים שלך, כאן אין מעון למי שאין משלם שכר דירה..."

פשוטים, להגיה בו את הראש, אין לך ואתה חולם חלומות-עולם. ע-צ-ל-א-פסי!

אלא ישמהשבות כאלה מגרילות עוד את התגעשותו ודמיונותיו נעשים קודחים ופורחים ביותר, והוא מנביח את ראשו ומסתכל לחלונות האפלים. — אלו קם — הוישב הוא — בעל רוח ועורר את הישנים האלה... אלו אמר להם לבני-אדם אלה ישם ספוגי-המא-ורישע... או לו שאג שאגת ארי והוריעם, שהיים הם בלי מטרה לחיים — בלי אל... האפשר שלא היו מתעוררים!...

החישכה שכאותם החלונות הטילה עליו מרף ופחד ואיזה ענן עלה ובלבל את מהו — — — "ה-י-ים חד-שים התחיל הוא מתריע וצועק מבלי משים, כשעבר על בית מואה, יששאון אנשים הרבה נשמע מתוכו החוצה — הבה א-ג-לה ל-כס..."

"פוזו! — נתן עליו שוטר בקולו, כשהסתכל במבט סוקר על בגדיו הקרועים, והיה מפקפק כיצד לכתותו שכור או מטורף — מחר הביתה!" והוא נתכהל, נשתתק וברח...

אני ידעתי את הוככרג הרבה ישנים אחרי אותו המאורע והיה תמיד דואג ומצטער: "חבל אלמלא אותו הישוטר הייתי מביא מהפכה היסטורית לעולם..."

את דירתו החוצה. והוא עשה את שלו. במוש האחרון נכנס אליו איש צעיר ומסר לו אגרת, כאשר בקש בעה"ב לפתחו שפך הארה על פניו מתוך כלי צבע אדום. עגלות ה' ההצלה באה והרופאים אמרו כי אין סכנה, הוא רק צבע נמס בשפיריטוס. אבל ט"ב לא יכול לפתוח את עיניו, הוא כבר קבל בסכת משפט מות. כמובן אין יד הועד בזה, אבל את דעת הקהל הרגו כר ט"ב סאד.

קראקא. הנהגת הקהלה מנתה את ההיג המוני ר' פינחס דמביצר פה למסלא מקום אביד תחת ההיג ר' יוסף לדרברגר ההולח. — בגלל דג גרונוואלד והאורחים הרבים פה היתר בהשתדלות אגודת הסוחרים, להתחוק ההגיות פתוחות בערב עד שעה 9 עד יום 18 להיות.

מכתב מאשכנז.

פרנקפורט. השנוי ברבנות הראשית, שנעשה פה ראוי להזכר, גם בעתון עברי אחרי פטירת הר"ג ד"ר מרדכי הורוויץ ז"ל היתה לשיחה בין היהודים אם תבחור הקהלה ככג הנפטר הרב ד"ר יעקב הורוויץ או תשים עינה ברב אחר מנוסה יותר. בידוע היה הרב הנפטר אחד מגאונינו ועסקן צבורי גדול, ישנם לו למטרת חייו לחבוש את מכות יהודי המזרח, הנרדפים בלי הרף, הוא יסד פה חברות רבות ובכללן היה הוא הראש ולא מאהבת הכבוד, אלא העדה ראתה בו כשרון רב מאד לנהל הכל ולהחזיק כל דבר טוב ביד חזקה ובאמת הכל נצנין בידו ושום דבר לא כבר עליו. במשך שלשים שנות רבנותו היה לא רק כאבן שואבת, למשוך אליו כל אנשי הקהלה לאהבה אותו ולשמוע בקולו, כי-אם גם הנצרים ידעו להוקירו ולכבד חכמתו וטובו וצדקתו. בידוע היה למרות התנגדותו הנמרצה בתחלה לציונות עברי נאמן ויהודי לאומי ובסוף ימיו דרש בגלוי להודות בלאומיות ישראל. גם בנו הרב הולך בדרכיו וכבר ידע לרבוש לו חבת העיר. לפני שנים אחדות, כאשר השיג התרת הוראה, מסר לו אביו את הרבנות כאחת החברות ובתבונתו עלה בידו להבטיח לו לבות כל החברים. ממות הרב הגדול וכל גדולי רבני אשכנז באו להספידו וכלם נדרו לגמור את מעשיו הברוכים של הנפטר, היה ביניהם גם הרב ד"ר נובל מהמבורג, הוא דבר עברית נהדרה ועשה רושם גדול על אלפי המתאבלים וחצי הקהלה נתן עיניו בו לבחרו במקום הנפטר. לפני ימים אחדים לבחר הרב הזה לרב ראשי בפפד"מ לביה"ב הראשי והרב ד"ר הורוויץ, שאין קולו חזק בימי, ישאר במקומו כמקדם בבית התפלה של הח. ויש כהעיר, כי הרב ד"ר נובל בהיותו רב בלייפציג היה ציוני נלהב בימ' חרם הרבנים על הציונות ויושב ראש בוועידה הראשונה של מזרחי בפפסבורג. נקוה כי הרבנות הפרנקפורטית תהיה לברכה ביד הרב החדש כמו שהיתה ביד הרב הנפטר ז"ל.

משה יעקב סאביאם.

מכתב מטורקיא.

קושטא. מנוי הר"ג ר' יעקב סאד לחכם בשי בירושלם אינו בטוח, הוא לא הבטיח עוד. הוא אהב את קהלת סאלוניקי, שהיא עיר ואם בישראל ויושב שם בכבודו של עולם בלי סתלקת ולבו סתסם להכנס אל תוך ריב הספלנות בירושלם. בכל אופן לא יקבל את המשרה ער שידע, כי הוא מרצה לכל הקהל. כי אפשר הדבר, שרק בשעת הדוה ולכבודו של ראש הגולה הסכיבו בפיהם ואח"כ ישונו לסרובם הראשון. ומצד אחר אין לכה, כי הגאון ר' יעקב סאד הוא הרב האחד, הראות לכסא ראשון-לציון, הוא יודע את הארץ ויושיבה, יש לו השהיני רבה בארץ ובהיך לארץ ואין הגון מסנו, להשיב את השלום למכוננו ולהטיב את מצב ירושלם ולהאציל סחודו עליה. אם באסת' טובת העיר לנגד ראשי הספלנות יעמדו בדבורם וישונו את הרב' הזה אל מקומו.

הרב הכולל ר' חיים נהום בקר באיו גם את המושבות פאת טבריה ובכל מקום התקבל בכבוד הראוי לו. באדריאנופול קרה מקרה, המזכירנו את מסללת העריצות של עבדאל המיר, שר השוטרים שם נתן עינו בבית יהודי להרסו, כי עמר אצל גן העיר. כאשר לא אבה היהודי לסבור את ביתו, אשר שם גם הנותו מקור להמו, כא השר בתואנה, כי רעוע הוא והרסוהו כלי רשות בעה"ב, הרבר העלה את הסת היהודים עד שבאו לידי שליחותידי בשוטרים והיתה סהומס רבה בעיר ואהדים נפצעו. צורדי היהודים דברו מזה כמו סמרידה יהודית. החכם בשי סר ביגיראנו עמל לעשות שלום והשקט את היהודים ואת השוטרים. יש לקוות, כי הספסלה תשיב לרשע כרשעתו והיהודים לא ישאו על עצמם הרפה בזאת. הפרלמנט נסגר ולא נוכל להתפאר, כי צדינו היהודים פעלו בשבילנו דבר, אדרבה ראינו, כי צירי כל העמים השיגו בעד בתי-החוליהם תמיכות וצירינו לא דרשו כלל, כאלו כסף ועופות ליהודים ואינם צריכים לעזרה הסמלכה. נקוה, כי בססיה

דומים לפני הרוצה. אבל מדוע אין עדים יהודים נאמנים אף להשמיט את המשפט או להחליף את המתה במאסר עולם?

פיריטון קטן.

מרפיש הקהלות.

הנהיגו לסלק ידי הפעם מכל ענין כללי, לחטט מעט ברפיש הקהלות, אשר גם בתקופת תמוז אין החמה מיבשתה. בגליון הקודם הלינתי על העישויסמוס, המתגלה בתוכנו, על ידי עשה המתרוטמות בצורת אנרופים ומשתיקות בגאווה את קול יעקב, הבה אראנם עוד מחוות כאלה. בסנדין הישנה יש גבור כזה, הנלחם בקהלתו בידי עשה ודוקא איש, אשר קול יעקב נאה לו יותר מידי עשה, הלא הוא רב אביד בקהלה ההיא. הרב ההוא ידוע לנו כבר במלחמתו הקשה, שנלחם בלימאנוב על הרבנות ועתה ערך מלחמה בזאת גם בקהלתו. הוא רכש לו את כסא הרבנות בכרדיוב ככה הירושה וראשי הקהלה בחרו רב אחר תחתיו, אבל הוא יודע את הכלל: טובים השנים מן האחד וקשה לו לעזוב את מקומו, שישב עליו י"ד שנה כמנין ד"י. וכערב אחד אחר תפלת מעריב קרא פתאם, שלא יתן לשום רב לתפוש ברבנות בעיר, כי הוא מוהוק בה ומסרנה בירושה בחייו לבנו הקטן. כאשר העיו בע"ב חשוב אחד לענותה, כי בידע יכרע בדבר, נתמלא הגבור חמה וקפץ עליו בידי דודנו ולולא גם האיש בעד החלון מי יודע מה היה לו. הרב איש המלחמה קרא למסנהו אנשי שלומה המזוינים בידי עשו וקרא: 'נקמו נקמת כבודי!' וכחיתו טרף התגפלו על מתנגדיו ומלחמה בכרה היתה כביה"ד עד שפך-דם, צלעות ושוקים נשברו והכל הרגישו מעם תיח הנוקם ונוטר כנהש, האומר: 'ביד חזקה אמלוך עליכם!' הדבר הובא לפני ב"ד לענשים והמשפט הגבל ליום ב' אוגוסט וכבוד ישראל יתחלל בנוים, מאז והלאה העמידו ראשי הקהל ושנדרמים בביה"ד מדי שבת בשבתו בשעת התפלה, לשמור את חסידי הרב, שלא יקיימו רוממות אל בגרונם וחרב ספיות בידם, שיחזיקו בקול יעקב ולא יתפישו באמתותו של עשו. בטוח אני — כותב לנו מודיענו — שאין קהלה בישראל המקיימת מצות 'את ה' אלקיך תירא, לרבות תיח' כאנשי עירנו המפחדים מפני הרב כמו מפני חיה רעה, מאז והלאה תקנו בעירנו — מוסף המודיע — שבערב שבת בפרק במה מדליקין בשלשה דברים, שאדם צריך להזכיר בע"ש, עישותם ערבתם, הדליקו את הנר, מוסיפים עוד דבר אחד: הכינו זשנדרמים, אך לפי דעת הכותב אין צרך בזה, כי בערים הקטנות יקראו היהודים לזשנדרם "לייכטערל" (מנורה קטנה) וזה כבר מרומז בהדליקו את הנר ליכא מידי דלא רמיזא באוריותא.

עישויסמוס הנהיג גם ראשי הקהל ברוסיא מיין פוהורילעס. בגלל ריב פולימי המיל על צאן מרעיתו מס כבר מנשווא וכאשר לא שלמו שלח שליח בידי לחבלם בשבת ולקח את המנוחות מעל השלחן, גם שם יזכרו איפא היהודים בהדליקו את הנר' ידי עשו. בעשויסמוס מתנהג גם ראש הקהל מר סגל בירוסלב, ישם יש שר מחוז צורר ישראל, שאחינו נאנחים תחת ידו, והיה ישם פחה יהודי מפלימי רוסיא, שנהנה מיגיע כפו ולא נפל למשא על אדם. פתאם נתן בו שר המחוז עיניו וגזר עליו גזירת גרוש בתוך כ"ד שעה. הישלחני היהודי מר רייך חמל עליו והשתדל בעדו והריץ מלגרמות לוויין, לעצור מעט את הגזירה והיה נחוץ, שיחתום גם ראש הקהל מר סגל ולא רצה שר המחוז גזר — צריך ראש הקהל לקים. אין זה עוד ידי עשו, אלא לב עשו. המחטט.

מתבים מערי המדינה.

קראקא. למרות עמל הועד של חברת הדירים, העמלים לפשר בין בעלי הבתים ודיריהם ומשגייהם, שלא יעשקו בעה"ב את העניים, ישנם עוד בעלי בתים אהדים עזינפשו, שאינם חתים ספני הועד ומפני דעת הקהל ומטילים סס כבר מנשווא על דרי בתיהם והמס הולך ועולה משנה לשנה. ביניהם נהשב גם בעה"ב חיים מייטלבוים ברחוב סי-הדבש. הועד הזהירהו והזהיר גם את אנשי העיר, שלא ישכרו אצלו דירות אם יוציא

שלום בירושלים

הבשורות הטובות על-אדות השלום בירושלם באות תכופות ומפתיעות עד אשר לא האמננו. אלו מצאנו את הבשורות בעתון ירושלמי אחד או במכתב אחד מסופרינו משם היינו אומרים, כי מעה הסופר או חזון שוא חזה ומתגלות לבו הוא מבשר. אך את השמועות הטובות מצאנו בכל עתוני ירושלם ופה אחד הם מבשרים, כי שלום אמת בפעל נעשה בירושלם בין הכתות והמפלגות, החכם-בשי הקושטאי הצליח לעשות חוזה בין מפלגות הספרדים וביניהם והאשכנזים, בדבר הנהגת הקהלה ובדבר מנוי החכם-בשי והביד"צ והועד הנשמי (מועצת הקהלה) ובדבר מענות הרב הקודם ר' אליהו פאניויל ומה ששנכבד לנו יותר מכל הוא: נעשה שלום גם בין רבני ירושלם אסרי פירות שביעית ובין הר"ג ראי קוק המתיר ורכוש האכרים וכל הישוב נצל כזה מכליון חרוין ומלעז החרדים. ואנו שואלים ותמהים: איך נעשה כל זה בימים אחרים? איך נהפכו פתאם לבות כל אלה חפצי הקרבותי שאהוו עד כה במחלקת אף באופן ישנם ירושלם ההדשה תחרב והישוב החדש כמושבות ילך לאבדון? אין לנו תשובה אהרת רק שחרב ר' חיים נהום הוא איש מצליח שאין כמוהו, הוא איש, שבימי קדם היו אומרים עליו 'ה' עמו', הוא הביא את השכום לארצנו. במאור פניו ובעניו לבו ובדבריו הלוקחים נפשות הסיר את כל התקלות והקטמות כמו ביד, עיקרי תנאי השלום הם, שאם יהיה החכם בשי מן הספרדים יהיה ראש הועד מן האשכנזים וסגנו של זה יהיה אישכנזי ושל זה ספרדי, בועד יהיו שלשה ספרדים ושני אישכנזים. שתי הקהלות מתאחדות רק בענינים שבין העם והממשלה ואולם בענינים יהודיים יהיה ב"ד לאישכנזים לבד ולספרדים לבד וכן כל מוסדות הקהלה, שכל קהלה תכלכם בעצמה. בענין פירות שביעית אמנם לא השתדל הרב הראשי, אבל מכיון שנחה רוח השלום על הרבנים ועל כל יהודי איי באו מנילא גם בוד לידי פשר או נכון יותר רבני ירושלם התרצו להסכים לתקנות הרב קוק, להפקיר את הפירות בשטר ובעליהם יקחו שברם רק בעד מרחתם ומכשיריהם. עתה מצטרקים הקנאים, כי גם בתחלה לא היתה דעתם לגרום הפסד ליישוב איי, אלא לחזק את חקי התורה ובעצמם חפשו אחרי התרה, אבל אין זה נכון, הם אסרו גם את העבודה והזהירו שלא לעבוד וקבצו כסף בכל העולם, אלא שעתה הישונו אל לבם, כי לא נאה להם להחריב את הישוב ולהיות בעני כל ישראל בכל הדורות הבאים בישועיים אבזרים, אשר להנאתם ולבצעם נלהמו ביישוב החדש, אשר אולי יש בו ממש ויצליח גם למורת רוחם.

מקרים אופיים.

עתוני היהודים ברוסיא מודיעים שני מקרים מקומיים, שאינם כדאים, כשהם לעצמם להזכירם, אבל הם מתארים בדיוק את הישעבוד הרוחני של אחינו ברוסיא. בארסה נתמנה מטעם הנהגת העיר חבר המאות הישחורות צורר היהודים פעליקאן למישינה על הבשר הכשר ועל הקצבים היהודים, הוא פעליקאן, שהבה את הבוחרים היהודים בימי הבחירה להדומה על בחרם ביהודי, ובקרבנותשוק העביר נציב חמדינה את הרב פרידנברג ממשרתו יען ציוני הוא ונסע לקונגרס הציוני. למישינה על הבשר הכשר אין למנות רק נצרי אנטישמי ולרבנות אין למנות רק רב הנוסר בתקות ישראל ואין לו חלק בלאום היהודי. על פי השיטה הזאת מתנהלים כל חיי היהודים בארץ ירושלב בני עמנו יושבים שם ונחתכים כל חקיו וסדריו. עוד מקרה: בבחיוב בליטא קרה מקרה רצה, כל בני בית נצרי נהרגו ורק ילדה קטנה נשארה בחיים. בתור רוצח נתפש יהודי, שעסקיו הוליכוהו לבפר סמוך והילדה העידה עליו, כי הוא הרוצה. הנאשם הביא עדים, שהיה עמהם בכל שעת הרצה, אבל לאסונו היו העדים יהודים והשופטים לא האמינו להם, רק לילדה, ואע"פ שכלל אופן היה עד נגר עד ובכל ארץ אחרת היה הנאשם נדון למאסר, ישם כביד רוסי לא נתנו שום ערך לעדות היהודים והנאשם נתלה. עתה נודע, כי הגתלה היה נקי והרוצה הוא אחר, שפניו דומים לפני הנאשם הנקי, ואלה שידם היתה במעל רוחצים בפיהם ואומרים מה אישמים אנחנו, אם במקרה היו פני היהודי

יש שובר על מס הלוקוסוס, ששלמו היהודים. גם נמצא שם ס"ת, שהובא בשנת 1680 מאיטליא והכתב יפה להפליא. מזמורי תהלים בלשון אשכנז נמצאים שם, שנדפסו בימי מלחמת שבע שנים, כאשר צר פדריך הגדול על פראג והיהודים התפללו בביהמ"כ בלשון אשכנז. כתי-חדש יקרים מוזב ובסוף כמובן אינם הפרים.

ה"שבון יו"א. היתה האספה הכללית של יק"א. בארגמניה נוספו בשנה זו 297 אברים, על הקולוניזציה שם הוצא 665875 דולרים, האברים סלקו ע"ז חובם 499388 דולרים. הקולוניזציה בברזיליה עדיין צעירה לימים, ואין האברים יכולים לתת ע"ח חובם מאומה. ברוסיה נוסדו ע"י יק"א 270 אגודות למלוח ולהסכונ עם מספר הברים של 150000, ואותם תמכה היק"א בסך מליון וחצי רובלים. בגליציה יש לה עשרים חברות כאלה ומספר החברים 18500, וגם בירושלם יסדה אגודה כזאת, וסך כספה גדלו עלה מן ק' אלפים עד קכ"ה אלפים פרנקים.

שרידי הגואלים. בבודפשט תפשה הפוליציא שרידים מן המורדים הרוסים מאיר בערעסנער מוכר פירות, וויינברג פועל חיט, ופועלה אחת. בבית בערעסנער נמצאו כרוזים וספרי אנרחיים ושם נקבצו בכל ערב לקרוא בהם. הפוליציא משערה, כי ידם היתה בקשר על נצ"ב בוסניא, שירה עליו סרבי אחר להחיתו ואח"כ המית את עצמו. גם משערה הפוליציא, כי מאיר בערעסנער הוא מרגל אורב, שכור מאת שוטרי הסתר הרוסיים, להסית פליטי המורדים למעשים כאלה לתפשים.

מושב קיץ בחברון, בחברון בונים בתים למושב קיץ. האור יום נוח מאד, כי העיר עומדת על מרום הר יהודה והיא גבוהה גם מירושלם, היא מוקפת גנים ופרדסים ואין אויר צח וקריר בא"י טוב משם.

היהדות בצרפת. כמה שפלה היא רוח היהדות בצרפת מעדות ההחלטות האלה באספת הרבנים האחרונה: לפי שקשה למצוא מניין בבתי הכנסת אף בשבת יש לצרף גם נשים למנין; לפי שאין כל היהודים נזקקים לרב לסדר להם קדושין וכשהם עושים חתונה בימי הספירה אינם באים כלל אל הרב בדעתם, כי אין הרבנים מסדרים קדושין בימים ההם והם עושים את החתונה בלי חפה וקדושין, לבן מותר לרבנים לסדר קדושין אף בימי הספירה אם ידרשו זאת הצדדים; לפי ישנהגו רבים מהיהודים שרפת המתים ואין כה ביד הרבנים לעכב, לבן מותר לרבנים ללוות מתים לבית השרפה. יהודי רוסיא הרבים הושבים בפאריז הביאו מעט רוח יהודית שמה, אבל נקל לשיער, כי בניהם אחרים יקבלו מנהגי המקום ולא אנשי המקום יקבלו מהם מנהגי רוסיא.

חתונה בביה"ק. מגפת החולירע שולטה ברוסיא בזעף, רכבות כבר נגפו ואלפים מתו, גם על אחינו אין המשחית פוסח, והנה נמצאו בין אחינו שוטים, שזכרו איזה מנהג של ישטות מדרכי האמרי להעמיד חפה על בית הקברות, לעצור את המגפה. אלפי איש ואשה ומשך התקבצו לעמוד בין המתים ובין החיים ולהביט איך אנשים גדולים מהכילים בילדים, איך בני העם החכם והנבון מסבילים לעשות כפראי הגוים עובדי האלילים הקדמונים. והנכרים שוחקים ולועגים על הפאנאטיסמוס של "הדת היהודית" ולך אמור להם כי אין זאת יהדות אלא אמוריית, שהתורה אפרתה ודוקא יהודים מן החרדים אוחזים במנהג אלילי כזה, אוי לאותה כושה!

מזוי"פ'ים. במוסקווא יתברר בקרוב משפט 307 יהודים, שהשתמשו בתעודות מזויפות של רופאי-ישנים, לגור ברוסיא הפנימית, כי על רופאים אין איסור הישיבה מחוץ לתחום חל, במשפט הזה ישפטו גם פקידים וגם רופאים נצרים, שהוציאו את תעודות-השקר בשכר.

חוק האוטונומיה לערי פולין. "חד הזמן" מדמה את יחס היהודים להנהגת הערים בפולין לפני מאה שנה לזה של היום ומוצא גריעות גם מצד הממשלה וגם מצד היהודים, או בקשו הפולנים להבריל את היהודים לרעה, שלא ישתתפו כלל בהנהגת הערים. בי — כך טענו לפני הקיסרית יקאטרינה — לפי חקי פולין אסור לתת ליהודים איזו התמנות. אך היהודים ערערו על ההכנעה הזאת וצעקו חמס לפני הממשלה

באפריקה ונמכרו באפריקה לעבודת האדמה. הנושים האלה פרים ורבים מאד, ככל העמים הנלחצים, בשלשים שנה נכפל מספרם והלבנים יראים מפניהם, פן תמלא הארץ אותם, והם לוחצים אותם ומכזים אותם ובכל חטא קטן של בושי אחת דתו להמית. — נגמר בסופיא בירת בולגריא הקונגרס של העמים הסלבים, הפולנים והרוטנים לא הישתתפו בו. הראשונים אינם יכולים לשבת עם הרוסים ולהציעם יחדו ואת האחרונים אין הרוסים רוצים להכיר כעם לבדו. הקונגרס החליט כמו דברים, שיקרבו את העמים הסלבים קרבות תרבותית וכלכלית זה לזה. — כטרענע אשר בטרול נדון פקיד הבנק קולפי לישש שנים מאסר, יען נגב כסף מהבנק לצורך קשר האיטלים האוסטריים, לקרוע את נפות האיטלים ולספחם באיטליא. — הממשלה האוסטרית עשתה את רצון הנהגת העיר וויין ואסרה את טסחר הרוכלים בעיר. יוצאים מן הכלל הם רק אברים המביאים פרו אדמתם העיר ורוכלים היושבים בוויין זה שלש שנים, גם רוכלים ממקומות ידועים, שיושביהם עוסקים במדבלת מאו. יהודים רבים יאבדו בזה פרנסתם. — הפולנים חוגגים ביום י"ד לח"ו את יום מלאות ת"ק שנה לנצחונם אצל גרונוולד בפרוסיא. או הכניעו הפולנים את האשכנזים, שהיו רגילים להתנפל על יושבי פולין לישלול ולהחרים, מאו והלאה משלו הפולנים על פרוסיא, אבל לא בקשו להכחיד את הלאומות האשכנזיות, כמו שעושים להם עתה הפרוסים הרודים בהם וכמו שעושים עתה הפולנים עצמם ליהודים.

מושבה יהודית במקסם. גברים אהדים באפריקה יסדו מושבה חדשה לגולי עמנו במדינת מקסם, אשר בדרום ארצות חברית. המושבה תשתרע על המים אלף אקר אדמה בין גלוסטון ובין הוסטון, כל גולה ישיג עשרים אקר קרקע וסוס ופרה וכלים ורע ובב"ה שנה עליו לשלם את המחיר כשעורים קטנים. עברית בביה"ד הגדול. ב"ד אחד בגליציא קים איזה ישר אמנה בין סוחרים, הכתוב עברית. עתה כאשר הובא הדבר לפני ביה"ד העליון בוויין במל את הדין בטעם, כי לפי פקודת החצר משנת 1814 אין כל יפו-בח לשטר עברי.

אי"ק"א. חברת אי"ק"א הברלינית, שמטרתה ליסד מושבות ליהודים בא"י ובטורקיא, בלי מוסדי הציונות ועזרתה, יסדה מחלקה באנגליא, שרוב עישורי אחינו שם משתתפים בה. באספה הוריעו העסקנים, כי גם ראש הממשלה הטורקית החדשה הכטיח, שטורקיא רוצה בחברה הזאת והכטיח בפירוש את תמיכתו, למכור לה מנכסי הממשלה ולעזרה בכל. מעשי הח' בטורקיא יתחילו בקרוב. מאנשים טורקים הקרובים לממשלה נוסד ועד לתכלית זאת.

אח לצרה הממשלה הרוסית ערכה חוק להציעו בדומה, שעל פיו אסור לאשכנזים, בין ילידי רוסיא ובין ילידי חו"ל לקנות או לחבור קרקעות בפלכי רוסיא הדרומיים, אם באמת יצא החוק או לא יאמרו עוד האשכנזים, שאסור להתערב בעניני רוסיא הפנימיים.

מישפט הילזנר. המערערים על משפט הילזנר בין אנשים ישרים שלא מאחינו אינם נחים. החברה להלחם באנטישמיות הגישה לפרוקטורה הראשית בוויין בקשה, לבחון ישנית את משפט האמלל היהודי, הכלוא זה י"א שנה הנם ונתנה טעמים מספיקים לבקשתם. מליצו של הילזנר בשעת משפטו, עורך הדין המשיני ה"ר אורדניצקי, חבר ספר לברר את השיגאות ועוות-הדין שהיו במשפט. אפשר שלפי שהנוצרים-סוציאליים עוסקים בריבות בינם לבין עצמם תצליח ההשתדלות לחדש את המשפט.

מוזאום יהודי בפראג. קהלת פראג מיסדה מוזאום יהודי, כזה שבויין, פראג היא מן הקהלות העתיקות בכל ארצה ובכל זאת אין לה דברים עתיקים ממש מכמה שנות מאות, כי-אם רק ממאטים שנה האחרונות. מקום גדול תופשים כתבי הזכויות של הקהלה ושל יחידים, שהשיגו מקיסרי אוסטריא ומנסיכי הארץ, ביניהם רישון מאת הקיסר יוסף השני, שנתן ליהודי מיכאל ייסלעס להחזיק בית מרקחת. הכתב כתוב הדור על קלף וחתום ביד הקיסר, משנת 1770

הבאה תהיה להם שעת הכשר לעמוד לימין אהיהם. — לפני הסגירה עשה השולמן משתח בגנו לצידו הפרלמנט ולמניסטריו. אל המשתח נקראו גם תלמידו בתייחספר של כל הלאומים, כלב באו ודגליתם ואותותיהם הלאומיים בידיהם, רק תלמידו בתייחספר היהודים היו מצוינים באותיות הרוסיות A J U. האורחים הטורקים מהו והביעו תמהום בגלוי: "הנה לפנינו תלמידים יונים, ארמנים, צרפתים ואיה היהודים יי להם היו היהודים יונים מכל ומאין ידעו הטורקים, כי הצרפתים הם הם היהודים והאותיות הרוסיות A J U פירושו, אלוינס איוראעליס אוניברסלי, כלומר, הברים כל ישראל, וההברה היהודית רוצה, שיתחפשו היהודים לצרפתים? כל פירושו אך למוחרי."

"המצפה" כבר הודיע על-אדות ההכרה של "עתומנים בני דת משה", הם הודיעו מטרתם, להרגיל את היהודים לעזוב את הלשון הספרדית ולדבר טורקית, מה שעושה האליאנס הפאריזית בשביל הלשון הצרפתית יעשו הם בשביל הלשון הטורקית, אבל אינם מתנגדי הציונות (אינכם מהויכוח להאמין למטופי התבללות!) מת פה הסינאטור חפדא הפנה, שהיה לפניו מניסטר על הדתות, הוא נודע כאוהב ישראל ורוצה בביאת היהודים לארצנו. יש אומרים כי במקומו יבא יהודי שני אל הסינאט.

בסאלוניקי המנהג מקרם, לסגור את בית גבית המכס בשבת ולפתחו ביום א', כי רוב הסוחרים ורב פועלי הנמל ורב הספנים יהודים הם ואין בשבת מה לעשות. עתה רוצים לפתחו בשבת ולסגרו ביום א', זה יהיה בעיר, התוא כעין חוק שביתת יום א', סוחרים יהודים שלהו בקשה אל הממשלה, להעירה על הדבר.

לפני שנים אהדות מת בפאריז המיליונר היהודי עוזריים, שהקדיש כל הונן, כשלשים מיליון, למוסד פסטור (בית מרפא לנשוכי כלבים עוטים). עוזריים זה הכטיח תמיד ליהודי טונים, כי יתן להם מאתיים אלף פרנק, לבנות ביהמ"כ. אבל לא הספיק לתת עד שמת. עתה הצליחו היהודים, להוציא מקפת המוסד, בחור יורשו של המנוח, את הסכים ההוא.

יעקב פרחיה.

מקרב ומרחוק.

ענינים מדיניים. בצרפת התעוררה ישעורריה חדשה מעין סנמא ודרייפוס. לפני שנתים נכלא איש צעיר בעל עסקים רבים, שהיה מלצר ובזמן קצר הצליח בעסקיו ויסד בנקים ומחצבי מתכות והוציא מניות על עסקיו המפריחים. גדולי הפיננץ בפאריז התקנאו בו והלישינו עליו, כי כל עסקיו רמאות הם ואין להם על מה לסמוך והון זרים בלע. המשפט נמשך שנתים ולא נמצאה כל עולה. הו. עתה צועקים הסוציאליים, כי אדירי הממשלה הקודמת ובראשם ראש המניסטריוס קלמנסה ושר הפוליציא לפין בקשו להשהית את רושט — כן שם הנאשם — בערמה למען יבנו הם מחרבנו נכבלי הברזה. — מלחמת הממשלה הספרדית בקלריקלים נעשה בעזר ואינה חתה מפני תלונות האפיפיור. עד כה משלו הכהנים בכל הארץ, בידם רוב הקרקעות והעסקים ובתי-הספר והם פטורים ממס, בעוד שהעם נמוג בעניו ובבערותו. וחברות הכהנים הולכות ומתרבות, כי חברות שלמות ברחו שמה מצרפת. עתה אסרה הממשלה יסוד חברות כהנים חדשות והיא מתאמצת להלץ את העם משעבודו תחת יד הכהנים, שאינם יודעים חמלה. — בקרטה נכנעה הממשלה תחת ידי הממלכות הגדולות והבטיחה, שתתן את המחמדים להשתתף בטועצת הארץ בלי שבועה למלך יוון והארץ תשאיר ברשות עצמה לא ליוון ולא לטורקיא. — בטורקיא נתפשו כששים איש מפקידי השולמן הקודם שקשרו קשר על השיטה החדשה. — בפרס אין עוד שלום. גדוד מורדים נכשו את העיר הגדולה איספאהן ורוח העם הולך וסוער על רוסיא המחזיקה צבא בפרס ועל אנגליא, שעשתה קנוניא עמה. הקנאים המתגעעעים לשלשון הקודם מסיתים את העם להשמיד כל זר בפרס ומאין בידם לעשות כן מפחד צבא רוסיא הם מכלים חמתם ביהודים.

שוונות. האמריקנים ערכו פגרום בכל הערים בכישים השחורים, בכני עבדיהם המשוחחרים, וסבת חרוץ-האף היא התערבות שני גבורים, לבן ושחור כהתאבקות והישחור נצח את הלבן, הכהו מכות נאמנות והפילו ארצה. דבר כזה אפשר רק בארץ שהחמיות שולטה בה ואין למעלה מן הכח והרכוש, אם יש גבור כושי חזק מגבור לבן חשבו הלבנים א"ע מנוצחים, אין עוד תועלת במעלות הרוחניות של הלבנים, שאינן בשחורים. הם יראים לנפשם והם מתנפלים על הכישים והורגים בהם ולולא אימת הרשות היו משמידים אותם. בארצות חברית באמריקה ישנם בין תשעים מיליון לבנים י"ד מיליון כושים שתורים בני העבדים, שנגנבו

בחוץ החיים. עולם חדש בעל תנאים חדשים נפתח. בזה, עולם מלא רחב ידיה של בעלי חיים וצמחים בלתי ידועים, נפלא ברובו נפלא בשוני המינים, אשר לפי ידיעותינו הישנות מתנאי החיים וצרכיהם לא היתה אפשרות לתאר לנו כאלה. — לתת מושג אחד מן התנאים השונים השולטים שם למטה בעמקי שאול הנקראים די להזכיר את זאת: בנסיונות קדומים עשה חוקר אחד כלל, כי בעמק אלף מטר בים שולט לחץ מכבד-המים הרבים, הדומה לכח עשרים לוקומטיבים של מסלת הכדור, ולחץ כזה כבר גורם, כי אויר חמץ-הפהם אשר בשלחופת הדג — שבו הוא שוחה — אינו עוד אויר, כי-אם יחפך מן הלחץ לנוזל. הלא הלחץ הזה גורם ג'כ, כי בים הקרח מעמק ידוע ולמטה אין המים יכולים לקפוא. קני-זכוכית, שהוררו לעמק הים למדוד את שיעור החום, רוצצו מן הלחץ החזק. ובכל זאת נמצאים במעמקים כאלה תחת לחץ כזה בעלי-חיים, תנאי החיים וסדריהם שונים איפא שם מאלה הידועים לנו, כי כן הוא באמת נוכחו כבר חוקרים, שהעלו מבעלי החיים ההם בהירות רבה מאד למעלה. וכאשר אך הגיעו למעלה נתפוררו ונרמטשו כאלו משא כבד נפל עליהם. כל אבריהם הפנימיים נהרסו, כי אינם יכולים להתקיים בתנאי החיים שלנו. הם מראים לנו איפא מין חיים שונים משלנו ועוד אין לנו חוקר חד-השכל, שיחקרם ויבארם.

הידה גדולה, המחכה לפתרון, היא גם שאלה האור בעמקי שאול ההם. כי בכל תחבולותינו ושיטותינו לא יכולנו למצוא עקבות אור השמש במי הים רק עד עמק תיק מטר. והנה נוכחנו מעיני בעלי החיים ההם, אשר על קרקע מעמקי הים, כמו גם מצבעיהם הנפלאים, כי יש להם חלק באור כמותו, כי בלי אור אין צורך בעינים ואי אפשר לצבעים להתחוות. עתה שאלה גדולה לפנינו: אולי טבע עיניהם שונה מטבע עינינו או יש כח בשמש לחדור גם לעמקי ים ההם, אף על פי שאין יכלת בנו למצואם באמצעינו. ובאמת הלא אין ספק, שיש אור במבע, שנעלם מעינינו עד כה, כי אור נמשך ואור הרדיוס נגלה זה עתה בשנים האחרונות ולא היה לבני אדם מושג מהם עד כה. ומי ידע איזה מאורי אור ברא הכורא בעולמו שלא נגלו לנו עוד. בכל אופן אין להכחישם עוד בלא ראיות. הרי גם כל כח הראיה של עינינו עודנו רו סתום עדיין, אין חוקר יכול להסביר עוד על נכון איך מצמיחים הדברים בעינים עד שנרעם כמו שהם.

ויותר נפלאים מחיי בעה"ח בעמקי הים מתפתחים ישם הצמחים. כבע"ח כבר ראינו גם על הארץ מלמעלה, שהם יכולים לחיות בלי אור, בע"ח נמצאים גם בכמץ האדמה וגם בארצות הקטב הנקפאות, אבל צמחים לא מצאנו שם, הצמחים אינם יכולים ללחוב מלחמת החיים, ע"כ לא יניבו רק במקום נאות לתנאיהם ולצרכיהם, ואיך איפא יניבו צמחים נפלאים בצורותיהם השונות, במיניהם הרבים, בגוניהם ובחדרם ובמספרם העצום על קרקע הים גם בעמקי אלפי מטר? הגם אלה שונים במכעם ובתנאי חייהם? כי בכל אופן החשוב שבתנאי החיים של הצמחים, שאיפת האויר, חסר להם? אמנם גם לדגים חסר האויר, אבל בצמחים עקר חייהם הוא יסוד החמצן וכמותו פחותה במים מאשר באויר, וזאת זאת רב שם חמץ-הפחמי, שהוא מוזיק עצום לצמחי היבשה. מה רבו תעלומות חכמה, החסרות עוד לרוח האדם השואף לדעת. אפס איזה צל של הבנה עולה כבר לפנינו מעמקי רוי החשכה הזאת, מסוד נצחון החיים על שלמון האפל וצלמות, כי מסמנים אחדים בצבצה השערה, כי במעמקי הים מושל ברק אור אלקטרי טבעי, המשלים את אור השמש. לפעמים נראה על פני הים באישון לילה שטח גדול מואר, כאלו אש פלדות הבריקה עליהם. הנגה הזה הוא המון בעלי חיים זעירים המגיחים בנופותיהם חשכת לילה. ומאין להם הנגה הזה? על כן שערו, כי הם מקבלים את אורם מן האור האלקטרי, אשר בקרקע הים. עובדי הים הקדמונים ארגו מן המחזה המפליא והמקסים הזה בדמיונם הגדול נפלאות, למשל על-אדות בני-אדם, שילקחו שדים בשבי והביאום אל עולם אחר של כשוף, שארמנות של נפק, ספיר ויהלם, מניחים שם חשכת הלילה כזה השמש. כגמרא נקרא עיד מליצה, עיניו של לוייתן (ביב ע"ד). ואמנם עולם אחר הוא זה, בעל חקי חיים אחרים ומקורות אור

במחוזי רכוב בגליציה הכינו האכרים פגרום גמור ליהודים במנהג רוסיא. בכית מרזח יהודי התאספו ודרשו משקה בלי כסף והשליכו כוס כבדה על ראש היהודי. לקול צעקת היהודי התאספו אכרים ויהודים והאכרים התנפלו על היהודים והכום. כאשר באו הושינדרמים להפיץ את ההמון פראו להם הכמר ומנהל מחלקת הפינגן להרפות מהם, כי היהודים מתחייבים בנפשם.

פנרומוות בפרס. ההמון בפרס זועף מאד על הרוסים ועל האנגלים, הרוצים לרשת את הארץ והם תולים את הרעה בחקי החרות. הכהנים מסיתים את העם בזרים ולפי שאין ידם משנת לשלוח יד ברוסים הם שופכים חמתם ביהודים. וכן התנפלו בחמה שפוכה עליהם בשני הערים סאנא וחמדן בעלילות שוא. כסאנא דרש יהודי מומר מתנה מאת היהודי העשיר דוד קולורי. כאשר לא אבה לתת לו העליל עליה, כי הוא אוהב אשה פרסית. המון רב נקבץ סביבם וסחבו את היהודי אל המסגד ושם כפהו להקין להמיר דתו. לכפר על חטאו. כאשר מאן היהודי הכוחו דקרוהו ושחטוהו וסחבו פגרו אל בית אביו. שם בזוו שללו, ענו את הנשים והכו את בני הבית. אלפי פרסים עברו בחוצות והעבירו קול, כי היהודים הרגו כהן פרסי וההמון היה נכון להשמיד את כל היהודים. או באו אנשי הצבא לעזרת הנרדפים הנחבאים במרתפים. שלטון המקום פרסם אה כי הנוגע ביהודי לא ינקה. המומר המעליל נעלא. כבוא שמועת שודר היהודים לעיר הגדולה המדן התאוו הפרסים גם שם להתעלל מעט ביהודים וגם שם העלילו עלילה כזאת, כי יהודי נגע באשה פרסית בחוץ. מיד נקבץ המון רב והכו את היהודי מכות מות ולולא נכלא בבית הסחר היה מת תחת ידם. ההמון עבר בחוצות והכה את התגרים היהודים, שלשים מהם נפצעו קשה ובאה פצעים קלים. שלל היהודים נכזו עד שבא שר העיר עם אנשי צבא והפיץ את ההמון ושלה את היהודי הנאשם לעיר הבירה, להצילו ממות.

ווילהלם סטיאסני. במקום התרופה אישיל מת בן ס"ב שנה יועץ הכניה ופרנס הקהל הווינית ווילהלם סטיאסני, הידוע ברוב צדקותיו ובכשרונו הגדול. הוא בנה כמה בתי-כנסיות ובתי-חסד ליהודים ועמד בראשי כמה מוסדות חסד יהודים. הוא יסד את המוזאום היהודי בוויין ועמד בראשו. בסוף ימיו יסד חברה ליישוב ארץ ישראל והכנסותיה מסר לבה"מ בצלאלי, שייסד שם מחלקה מיוחדת. גם במוסדים כלליים השתתף ורבים דרשו עצתו. הקיסר כבדה באותות כבוד חשובים. יהי זכרו ברוך.

שדוך בישראל. ווא לא : תמה אני איך התירו לרבר בשבת ע"ד שדוך, הלא עפק גמור הוא אצל היהודים, כי העיקר הוא הנידן? ב ב ד. יען אינו קשר של קימא. — עץ הדעת.

רמת המצפה.

מחירות העולם.

פלא הדבר, שחכמי העמים הקדמונים כלם חקרו כמה שלמעלה ולא כמה שלמטה. חכמת התכונה היתה לכל העמים הקדמונים ואף שהגיעו בה למסקנות כוזבות ולכללים, שנהרסו בידי התוכנים החדשים עד היסוד, בכל זאת נשארו קצת מהנחותיהם ומחישבונותיהם עד היום הזה. מושג נכון מסדרי הוכוכים ומסלולותיהם לא היה להם, אבל עכ"פ נסו לחדור אל היכלי רזיהם והניחו את היסוד להכמת התכונה שלנו. כן ראינו, שידעו כבר להבדיל בין כוכבים עומדים, שאין להם דבר עם השמש והארץ ובין כוכבי-לכת הקרובים להן. אבל החכמים הקדמונים ההם לא נסו כלל לחפור על מהות הארץ, שהם הולכים עליה ומה למטה ממנה. לא היה להם שום מושג מן הים ומלוואו מאיכות האדמה וצורתה וכל מה שנסו לכתוב בענינים האלה הוא בעינינו כשיחות ילדים.

הנה למשל החיים במעמקי הים, המכסה כידוע שלשה רבעים משטח כדור הארץ, בימי קדם נחשב הים לגי צלמות, למהותם של אבדון וכליון, שחת ישאול, לאבי אבות המות שמו את שלשת רבעי הארץ, ומאו דמציאו את המכשירים לתור את קרקע הימים, העלו העבודות הראשונות דכריס, המגלים רוי עולם חדשים

היא נעתרה להם והסינאט גור על הפולנים, לתת לבחור מן היהודים יועצי הערים עד שלישי. והיום הממשלה עצמה הגבילה זכות היהודים בהנהגת הערים וגורה, שאין לבחור יהודים רק עד עשירית יועצי העיר והיהודים מחשים, אין להם כל טענה.

לוחמי שתי נשים. לפי שקרו כמה מקרים ברוסיא, שיהודים בעלי אשה עזבו נשיהם ולקחו בערים אחרות נשים אחרות, יצאה פקודה מאת המינסטרום הרוסי, שאין לרבנים לסדר קדושין רק אם יביא החתן תעודות מעירו ומן הרב שבעירו, כי פנוי הוא וברשמו את החתונה בספרי המטריקל ירשום אותה גם בתעודת המסע של החתן.

תועלת השחיטה. הפרופסור למוסד ההוגיניה במינכן ד"ר רודלף עמערך המציא תחבולת חדשות לבשים בשר שלא יסרה. הכלל הראשון הוא לשחוט את הכמות במנהג היהודים, שיצא כל הדם מן הגידים.

התפתחות היישוב היהודי בא"י. הנהגת הקרן הקימת לישראל הלותה לבעלי גני תפוחי-זהב כמושבות מאתים אלף פרנק, שיישלתמו במשך עשר שנים עם עיסקא של ששה מטאה. הכסף היה נחון עד שיעברו שלש שנות הערלה שאין שום הכנסה מן העצים. קצתם השיגו מלוח של מאת אלף פרנק מאת יקיא בשעבוד קרקעות. גני תפוחי-זהב של היהודים בפתח תקוה שוים מיליוני פרנק. כאשר תעבורנה שנות הערלה יהיו הפירות האלה מוזרת הארץ סחורה חשובה להוצאה. השנה שעברה לא היתה מן הישנים הטובות ובכ"ז גדלה הכנסת סחורות מחו"ל לארץ בת' אלף כתר. תפוחי זהב וזיתים עלו יפים. כפתח תקוה עושים שוב בחינות במטע צמר-גפן, הבחינות מהשנה שעברה עלו יפה. בשנה הזאת אין שנת כרכה כל כך, כי חסר גשם. — שמחתנו בעבודות צבוריות גדולות בירושלם היתה לריק. עלתה במהשבה לבנות צנורות מים בירושלם ע"י חברת קבלנים אישכנזים ואין התנאים נוחים והמחשבה במלה לע"ע. — לפי הודעת הקונסול האנגלי מספר יושבי יפו הולך ורב. אנשים באים מרוסיא ומתאחים בעיר וסביבותיה, בונים וקונים קרקעות. לולא הם היה מספר יושבי הארץ הולך ומתמעט. כי הערבים, אינם משיניהם על ילדיהם והם מתים כחליים רעים.

קולומבוס—יהודי. כאספת חברת הגאורפיה במרריד בירת ספרד הוכיח החוקר די-לא-ריגא, כי קולומבוס, שמצא את אמריקה, היה מצד אמו מזרע יהודים. ישם אמו שושנה פונטרוא. משפחת פונטרוא היתה משפחה יהודית ידועה במדינת גליציה אשר לספרד. המשפחה הזאת התחתנה במשפחת קולון (קרוב לשעה, שגם היא היתה משפחה יהודים אנוסים, כי משפחת קולון היתה משפחה של רבנים ידועה בימים ההם) ובלשון ספרד נקרא קולומבוס. כאשר קמה מרידה במדינה נדרו המשפחות ההן לאיטליא, ומשם שב קריסטב קולון, המכונה באיטליא קולומבוס, לספרד, להציע לראש מלכי אירפה בימים ההם את הצעתו בדבר שלוח ספינות, לבקש דרך להודו ומצא את הודו המערבית.

כבלשת גנב כי ימצא. תקות צורינו הווינים, כי בהתפשרם עם חברים חרבה המגלה סודותיהם ובעשותם כל חפצו יבא הקץ לחרפתם. נזכרה, הם עשו כל אשר בכחהם, לבל יבאו דברים שבינם לבינם לפני בית-דין. אע"פ שלמראית עין עשו את כל החכנות להביאו בפלילים. הם שלמו לו את הוצאות תחלת המשפט, פטרוהו מלפיים את המפלגה, הוציאו את חכרם ומנהיגם אקסמאן, אחד החמסנים הגדולים, שאולו התבונן חרבא, מתוך המפלגה ורמו, כי בזה יאמר חרבא וכל הצבור די. אך לא כל העיר דרשה בכל עוז, לבלתי כסות את הענין במישאון, אם ישנן שעורריות במפלגה השלמת ידע כל הקהל ביד מי מסר גורלו, וגם חרבא עצמו לא אמר די, כי לא אבו חבריו לשוב להכניסו בקהלם. עתה היתה מועצת העיר אנוסה להסכים לדרישת מתנגדיהם, למסור את הענין לכית-דין פרטי מתוך כל המפלגות שבמועצה, למען לא יוחזקו עכ"פ כלם כחבר גנבים, אם יתגלה זה או זה מתוכם כאיש חמס וכצע.

פגרום בגליציה. בעיר הקמנה וויעלקי-אטשי

החולך יתק יודע יותר איך, הנעל מעיק מן הנע עלים צרים.
לסדר הכסה הביא תועלה לך ולאחרים, לא לסדר, הכאת רעה רק לך, אבל לאחרים — טובה.

אונזערען פאמיליען עמפפעהלען וויר דיא קאלינער ציכאריע יוויפ'ס בעסטע.

מרים דריממער אייזיק פפעפערבוים
מאורשים בחדש תמוז עת"ר
זאכע סטריא
זלמן ליעבסמער פייגא ראטהויזער
מאורשים בתמוז תר"ע
באָרשטשוב הוסיאטע

אברהם צבי זורבערג מילא ווירט
מאורשים בתמוז תר"ע
אָזיסול רוזניאטוב

יוסף רייבווערגער ינטה שעכטער
מאורשים בתמוז תר"ע
האראדעקא לוזשאן

מעמקי לבנו הננו מכרכים את אחינו היקר מר אברהם צבי במז"ט לארוסו.
האחים שמואל ויוסף זורבערג — אָזיסול.
ברוב אהבה וכבוד נברך מעמק לבנו את ירדנו מר אברהם צבי זורבערג במז"ט לארוסו.
אברהם ליבליץ, אליעזר נעמיט.
מקירות לבנו נברך את חברנו מר פינחס שענבערג כבוקובסק לכלולתו עם מ' שפרינצה הערבאך בגריבוב. מז"ט להוריו.

משה שמערץ, וו. ב. גרמנהויז.
נברך את ירדנו מר אברהם וויירנעב בכוסק במז"ט לארוסו את מ' שושנה דאוידזאהן בסטריא.
בנימין שפירא ורעיתו.
את ידיד הנכבד מו"ה שמואל צבי ליינער ואת רעיתו היקרה בזאגראבעלא-טרנפול אברך במז"ט לחתונת בתם מ' יענטה.

חיים שור — טרעמבאוולא.
מקירות לבי אברך במז"ט את רעי היקר מר אליעזר לאנדער בפדונניק לחתונתו עם מ' מרים פריינד באנטישונא.

חיים העלער — פדונניק.
אברך את ידידנו זיגמונד האבער פה לחתונתו את מרת פרידה לאגשטיין בזאלעשטישק במז"ט.
נחום אויערבאך — קולומיה.
מעמק לבי אביע במז"ט לידידי מר חיים לאנדא לחתונתו. מז"ט להוריו.

אהרן בראף — אָשפיצין.
אנחנו מכרכים במז"ט את ירדנו מר יוסף מרגלית פה לחתונתו עם מ' לאה לאנענפלד בסאראנורא.

האחים עזיאל ל. ואלקנה קארנבליט — ראדויץ.
במז"ט מקרב לבי לרעי היקר מר אברהם לעוו בראשטישין לארוסו עם מ' סערל שמורס בקאלבשווא.
יעקב ראזענוואסער — זארשיץ.

ברוב אהבה וגיל אביע במז"ט לרעי היקר מר ליב קראנצלער לארוסו עם מ' חנה הולעס.
משה דאמניץ — ראדימנא.
ברגשי גיל וחרוה אתכבד להביע במז"ט לידידי מר יעקב מאריש בן הרב בבוקאטשעוויץ לחתונתו. מז"ט להוריו.

הוישע געלבער — מארטינוב חדיש.
ברגשי גיל וחרוה אברך במז"ט את אחי היקר מר אפרים בקאראשמעזא לארוסו עם מ' פנינה שוסטער בבאלחוב. מז"ט להורי ולהורי הכלה.
יעקב קאמיאל — פ. וורשוואר.

הננו מכרכים את רענו היקר והאהוב מר אברהם זורבערג במז"ט לארוסו עם מ' מילא ווירט ברוזניאטוב.
אהרן שטאקאמער ורוכ נעמיט — יעזופול

מה ומתענג. התאורים הרבים, הנמצאים בספר, מקיפים את הענין המתאר וכתובים בשפה קלה ובהסברה מצוינה. ורוח אנושית-לאומית-יהודית מרחפת על פני הספר הזה. כאן מוצא הילד את גן החיות והעוֹרות תאורי טבע, המקרבים את "היהודי הקטן" בכמויו של מגדלי, אליה ומעמידים את מכסו על הדרה, כאן הוא מוצא אגדות עממיות והסטוריות עיד חגים ומקרים לאומים חשובים, הנושעים בלבו רגשי אהבה לעמו.

ובעלעלי כרפי הספר הריני אומר ביחד עם המחברים: בכלם נתכוננו בשעת הכרוך והחבור להרחבת חוג השקפתו של התינוק והתורעות אל העולם הממשי המקיפו ולסביבתו העממית והדתית, שהוא חי בה. ולאמשוב, נפתלי זיגל.

שומרון. באספת חברי המוסד לחקירת קדמוניות בכלטימור באמריקה נקראה הודעה על-אודת הפירות, שנעשו בשתי השנים האחרונות במלאכות המוסד בעיר ממלכת ישראל שומרון. עד כה לא נמצא הרבה מקדמוניות מלכי ישראל, כי לא העמיקו עוד לחפור, אבל נמצאו חרבות שומרון של ימי הורדוס, ביניהן חרבות ארמון גדול מבניני הורדוס ושני בנינים אחרים בתבנית בניני הרומיים. באחרונה מצאו גם חרבות ארמון קרמון, שכפי ההשערה היה זה ארמון מלכי ישראל ואצלו חומות בתים גדולים אחרים של ישראלים. בין החרבות נמצאו חרסי כלי חרס ועליהם חותמות עבריים, יונים ורומים, אלו חפרו שם יהודים והיו שמים יותר לב לשומרון הקדמונה של מלכי ישראל מאשר לשומרון של הרומיים, היו מוצאים בלי ספק חפצים רבים יקרים לנו. אבל החפירות לא נגמרו עוד ואולי ימצאו גם קברי מלכי ישראל. — בירוושלם קנה איזה בארון רות-שילד כבר מחוץ לחומה, לחפור שם קדמוניות מלכי יהודה.

לביש, חרבות מדעיות לא יהודיות מסיפיות לחפור בחרבות ערי יהודה וישראל ומגלות קדמוניות ארצנו וחכמי ישראל, שכלי ספק הם מוכשרים יותר מחכמי האומות, עוסקים בדברים הנאים יותר לחכמי האומות. כן נגלו עתה חרבות העיר לביש אשר כהר יחוקה. אחת עשרה פעמים נבנתה העיר הזאת על תלה, בכל פעם על חרבות העיר ההרוסה. בפעם הראשונה נבנתה כשני אלפי שנה לפני חרבן ב"ש קרוב לימי אברהם ובפעם האחרונה כחמש מאות שנה, קרוב לזמן עזרא. בפעם הראשונה בנוו האמוריים מלבנים בלתי שרופות. המה כבר ידעו לעבוד בנחשת ובכל מתכת, כי בין החרבה הראשונה, התחתונה, נמצאו כלי מתכת שונים, קרמיות, חניתות, קמעות, קערות, סירות, כדים, גדל העיר היה כפרסא מרובעת. בחרבה שעליה נמצא כור להתך מתכת, בחרבה השלישית שעליה נמצא לוח חרס ועליו מסופר בכתב חרות על אדות בית עקר ספרים, שהיה לעיר. בחרבה הרביעית נמצא יקב לעשית יין, לכיש שבימי שלמה המלך נבנתה בלבנים שרופות. בחרבה הזאת נמצאים נוי בתים בתבניות שונות, קרני שור, מגנים.

רטיסום.

בחור הנעשה כשגיל סביב משקפים על הטמן, כי כן כסורה בידנו, שכאשר יצא הילד לעולם הזה סכה פלאך על הטמן, להשכיח תורתו.
את התורה קבלנו בדם ברית ובאש יהוה עשן, והגויים בקשו לקחתה מידנו בדם ואש ותכרות עשן.
לעני לב רך, כי לנו שורה תמיד בדמעות.
לא לכל עני יש לב רך, אבל כל בעל לב רך הוא עני.
על אנשים ישרים אופרים, שהם שוטים, גם על הזנים אופרים, שהם שוטים, ובכל זאת לא ראיתי עוד הון מוציא סלה ישרה מפיו, כל סלותיו קטנות, עקמות ושבורות.
לולא אהבו האנשים הישרים והכשרים להיות שוטים כל ימיהם, אולי לא היו הבריות כתביישות אלכת בדרמיהם.
אנשי המוסר אופרים, כי הצרות פטהרות את לב האדם, אם כן מדוע הן שכיחות רק אצל העניים?
הנה אפרו היה רך כקנה ואל תהי קשה כארץ, כי דבר רך קשה לשבר מדבר קשה, ומדוע לב רך נוה לשבר כלב קשה?
הנסיון הורה, כי לא תורנו הנסיון עוד מאומה, אופרים: נוה להרוס סלכות, אבל הנסיון הורה, כי קשה להרוס מצודה אויר סלכות מצודה אכנים.

אחרים, שנעלי המליצה הקדמונים קראום בצדק עיני לוחין, כלומר מאורות ממירים ונעלמים במין חיים, הנסתר במעמקי הים.

קסם מין האור הזה, שנגלה לנו בימינו הוסיף על מיני הזהר המכלבלים מזהה סתום חדש. בגלוי הפרופסור הערץ, כי כל מה שאנו מרגישים בתור אור הוא רק מראה אלקטרי אפשר לחדור אל גבולות הטבע, שהיו לנו עד כה סתומים וחתומים. כמו שאנו יודעים, כי השמיעה ררך קנה-האון והראיה ררך זכוכית מגדלת, שהאדם משתמש בהם להרבות כח חושיו, אינן רק כמלגריפיה בלי חושי-ברזל, לפי שהכלים האלה מקבצים את הגלים האלקטריים למקום מוגבל, שלא יתפשטו ויצערו בחלל העולם, כן הברנו שמאורות הצפון, (הנראים בלילה האורך סמוך לקוטב הצפוני) אינם רק מלגריפיה בלי חושי ברזל של השמש, השולחת גלים אלקטריים אל תוך האתר והם מתעבים ומקבלים צורה בשני צירי כרוך ארצנו. מדוע הם מתגלים רק בצירי הארץ לא נודע עוד, אבל הנוסעים לציר הצפוני חוקרים על זה, מה שההסרי הבורא מצד אחד הוא משלים בצד שני, הרואה את האור הצפוני הזה ישכה כי הוא נמצא במרכז שמם של קרח ושלג חסר כל צמח וחיים וידמה, כי גן עדן לפנינו, כי אין רומח למחזה הנפלא בכל העולם.

כן מצוינת היא ארץ איזלנה, האי הגדול בים הקרח במחוזותיה הנפלאים בשעת שקיעת החמה. אחרי שישפך ערפל אדמדם על כל הטבע, יקום פתאם להט אדום המהפך את השמים והארץ ללהב אש. באמצע הלהט הזה יגלה כרוך של זהב מבריק, הוא השמש בהדרה וקרנים מטנה יבריקו בקסם מפליא ומלבב. את המחזה הנהדר הזה קשמו יושבי הארץ בהמן הגרות מיתולוגיות ובשירי זמרה שאין רוגמתם. בארצות הצירים נראים כערב גם חושי זהב מלאים זהר על הרקיע וגם עליהם נוצרו הגרות משונות. מהבין את כל המראות האלה רהוקים אנו מאד. עוד רבה העבודה לחקור ברזי הטבע ובחקה. ואף על פי שכל איש נוסף לחקור נוכח יותר ויותר, מה רבה בערותנו מול רזי עולם, הנעלמים משכלנו, בכ"ז ננחם בראותנו כי אוצר ידיעותינו הולך ורב וחוג ראיתנו הולך ומתרחב ופלאי הבריאה הולכים ורב כל אשר נוסף להסתכל בהם.

עיון בספרים חדשים.

"שפתנו" ספר למור השפה העברית ע"פ השטה הטבעית, חלק שני, מקראה (עם ציורים) לשנת הלמוד השנית מאת רפאל סופרמן וצבי שרפשטיץ, הוצאת השרון פשמישל.
יצא גם החלק השני לאור, וגם בזה עלתה בירי המחברים, למלא אחרי רדישותינו בהצטינות נפלאה. הנה בנוגע לסגנון: הנהו הבי קל והכי פשוט והכל ברור ומחור כל צרכו לפעוטים. וזה חשוב מאד. ילדינו אינם באים לבית-הספר העברי מזוינים בדבור המהיר והחפשי. ולדאבוננו אנו מוצאים שרבים ממחברי ספרי הלמוד לא הבינו זה והכניסו לתוך ספריהם הנועדים לתינוקות זעירים, הרבה רעיונות ממשמים, הברות משאלות ומליצות תנכיות ותלמודיות, שבשום אופן לא יעלה בירי המורה לכאדם לקטנטנים כמותם. בספר שלפני אני מוצא משפטים שלמים ופשוטים, קצרים ובהירים, וסגנון זה ישפיע הרבה על החניכים, שישתמשו בו כשיחותיהם יום יום ויפתח את שפתם משום שהוא קרוב מאד ללבם בהתאימו להבנתם ולתפישתם. המחברים האחרים שהשתדלו לכטא הכל כסגנון קל (וכאלה אין הרבה), העשירו את ספריהם בספורים שדופי-התכן וחסרי-ענין, המביאים לידי שעמום ומפחיתים את חשק הקטנים ללמוד — גם על נקודה חשובה זו עמדו המחברים. ספרי "שפתנו" מענינים בפעולתם על המוח והלב, כהיותם קרובים לסביבת הילדים, ובהקנותם להם ידיעות שונות, שעל ידיהן הם מוצאים פתרון ובאור להרבה שאלות המנסרות בזמן כזה בעולמם הקטן. התחשבו המחברים עם מצב נפשו של הפעוט, ישדרמיון והא-לויה ככריעים אצלו את הראיות והלעיטוהו באגדות יפות, התכנסות אותו לעולם שכלו פיוט ושירה. מכל ספור הוא לומד מה, ישמע מה, תרגיש

בגיל וששון אברך במזיט את ידני הרה"ח מר"ה אהרן לייב לאנשטיין לכלולת בתו עם מר זוסיא האבער בקולומיה יוסף שאצבערג — זאלשטיק.

הנני מברך במזיט את רעי מנוער מר אליה בירמאן בגריידינג לארוסו עם מ' בלהה זאלץ בבוקרא. לייב קאלט — ביאלא. ברגשי אהבה הנני מברך במזיט את הגביר הנדיב מר חיים נייבערגער ארעיתו העדינה וכל הנלוים להם לחתונת בתם מ' דינה עם הגביר הנעלה מר יעקב משה שענפערל מסטרי. מאיר כהן — קרייזענקיע. מעמק לבנו נברך במזיט את ש"ב מר ראובן שפירא לחתונתו עם מ' בתיה גלאו בואלאויין. מזיט להוריהם. יונה ראזענבוים ורעיתו. ידידנו מר עוזר אויסאייבל! ס"ט ומזיט לך לחתונתך. "גרמס" "שמירט" ע' ראגנפיש" "בראנדמן" "ל' בליהמן" א' רהוקן, מ' אבן, ב' מנדל, "מ' שטארך.

הננו מברכים את רענו מר יוסף לאנדא לחתונתו עם מ' רעכל בראנדעס במזיט מעמק הלב. טוביה ווענדום, שמעון איבערספעלד — אנטווערפען. מעמק לבני וברגשי אהבה אברך במזיט את רעי מר זיינבל המרספלד ברווודוב לארוסו עם מ' חנה שפיטן במעלעץ. ברוך ברל — פישניצה. באהבה וגיל אברך במזיט את רעי מר עוזר ישראל אויסאייבל ברווודוב לחתונתו עם מ' שרה בינה וויצענפעלד. ברוך ברל — פישניצה. ברוב אהבה וכבוד אברך מקרב לבני את רעי היקר מר נפתלי פעלזענשטיין פה במזיט לארוסו עם מ' אסתר מלכה באהמאן באוסטריק. מנחם שלעפריג — יארוסלב.

זוכע איינען טיכטיגען העברעאישען
רשי' שריפטזעטצער
ויעלכער פ.ר. שמונדע 16 — 42 ציצערא קלויבט, זעמטליכע פערפאלעגונג אונד 12 קראנען געהאלט פ.ר. וואכע, דער פאסטען איזט גלייך צו בעזעטצען.
אדרעסע:
FRIEDMAN, TOLCSVA (Ungarn).

האטעל ציפפער, לעמבערג
HOTEL ZIPPER LEMBERG

vormals
Hotel u. Restauration MAJER KATZ, Rajfana 9.
Telefon Nr. 889.

האכסניא ובית המרזה של ה' מאיר כאטיץ ז"ל
בלבוב, ברחוב רייטאנא 9

הנודעים זה 40 ימנה בכל תפוצות ישראל, מתנהלים גם עתה תחת אותה ההנהלה עצמה של השנים הקודמות, ביתרון הכשר אף למהדרין מן המהדרין; ועוד יתרה נעשה, כי כל ההדרים תקנו מחדש ונערכו בטוב מעם ודעת ובנקיון עצום מתאימים לצרכי החיים, במאור אלקטרי, גם בהדרים מיוחדים לרחצה וככל הקומפארט הרוש לרזה העת, ונחת ישרהני מלא דיין, גם סניף מיוחד למאכלי הלב נערך על ידי ברחוב סטאניסלאוו 4 מול האכסניה שלי במאכלים ערכים לחך, למען הישביע רצון את כל הדורשים לשכני

צבי הירש ציפפער.

בהכשר "WILLAX" גמור

Zucker, Kaffee und Cichorie ganz überflüssig, wenn man „WILLAX“ Kaffeewürfel benützt. Denn wenn ein „WILLAX“-Würfel in heissem Wasser oder in heisser Milch aufgelöst wird, hat man sofort einen hochfeinen schwarzen Kaffee oder einen vorzüglichen Milchkaffee fertig. „WILLAX“ wird unter strenger orth. Wächterherstellung erzeugt, ist also verlässlich nur ist auf die die Vignette zu achten! Preis blos 4 Heller per Würfel. Wiederverkäufer wollen Spezialoffert verlangen! Jedem Packet wird orth. הכשר beigelegt. Zu beziehen ausschliesslich „Garai“-Droguerie, Budapest, Garai-Platz Nr. 14.
(Einzige gesperrte Droguerie Budapests.)
Telegramm-Adresse: „Vanillin, Budapest“.)

Daselbst auch Chemisches Laboratorium, Verbandstofflager, Heilmittel-Spezialitäten, Haushaltungsartikel, Parfüms, kosmetische Artikel etc. Alle Sorten allerfeinster ätherischer Oele und Compositionen zur Zubereitung schmackhafter Liquere und Brantweine (auf kaltem Wege) billigst.

הדרשה

הכני ונתכבד להודיע, כי עזדתי את וכתתי הורחתי גם ששפת הורחתי הודיתי הודוברה. ונעתי יוכל כל אחד להשתנוש בזכותי הורחתי, גם חלה שחין להס פוס ידיעה בששכנזית וזנווחים הס כי יקבלו להס את השפה העברית בכל וקלטותיה על נקלה בזמן קלר. עדים הס חלפי התלמידים שהשתנושו בזכותי הורחתי וזכאו על ידס לונטרסם צחפן חקר לה קוו. פרוסקפט ופרט חנס, זרגוני או לשכנזי. (הסולח 25 הלר צעד הפרוספקט ונקבל את קפרי תנווחה וטפוסים" חנס חין כסף). וכתה לדוגגל ששפת הורחתי זרגונית 1.20 ששפת הורחתי לשכנזית (צחותיות עבריות) — K. I.

S. WALKOWSKI, KRAKAU
Postfach 119.

זיכערע פרנסה.

וועגען גרעסערע אונטערנעמונג פער- קויפע איד מייע פראקטישע וועשערייא אונד כעמישע פוטצערייא איינריכטונג. מיט דיעזער איינריכטונג קאן איין יעדער אויך קיין פאכמאן אין וועלכע אימער גאליעזישע שטאדט דיא וועשערייא קאמ- פלעט איינריכטען אונד קאן מיט גרינגעס קאפיטאל פרנסה בכבוד האבען. איד פערפליכטע מיך דען קייפער דאס גאנצע פאך גרינדליך צו בעלעחערען. — דיא מאשינען ווערדען זעהר בילליג פערקויפט אונד זינד אין נייעס צושטאנדע. נעהערעס ערטהיילט:
Lázár Schönfeld, Bartfeld (Ungarn.)

מי לא יהפוך לדעת

האמת ע"ד גורל עשרת השבטים, מוד הסמבטיון, מהותו ומקומו, סוד "הרי החושך" חידת "בני משה", היהודים האדומים" וטעמי כל ההגדות הנפלאות, שהתהוו בכל הזמנים בקרבנו בענינים האלה ומקורן ופתרון? כי לא ישתוקק לדעת את האמת ע"ד ספורי האנשים הנפלאים אלוד הדני, דוך הראובני ושאר המכשרים המרעישים הרבים מכל הזמנים? מי לא יתאוה לדעת את האמת ע"ד התהוות התנועה המשיחית של ישרת עבי וכל הכא בגללה? מי לא יחשוב לדעת את האמת ע"ד העמים הישונים, שיאמרו עליהם, כי הם צאצאי עישרת השבטים? כל אלה מכארים בחקירה מדעית הפשית עיפ ממורות נאמנים בספר חידות ההגדות הנפלאות ע"ד עישרת השבטים הנמכר ע"י "המצפה" בשני כתרים. בזקפה (נאכנאהמע) לא נשלח ספר אחר.

10 Kronen fällig!
kann jedermann auf leichte Weise verdienen. Senden Sie Ihre Adresse nur auf einer Postkarte an die Firma Jak. König, Wien VII 3 - Postamt 63

M. Gutwirth, Bochnia
liefert Knochenmehl und Thomasmehl in jeder Gehaltslage zu sehr billigen Preisen.

האטער ורעסמוראציאן כשר
לבע"ב יהודים של
שלום אהרן ראזענטאל
בלבוב, רחוב רזעזניצקא 13
מעלעפאן נו' 1314

"בישורה ספרותית"

בקרב יצא לאור מן בית מסחר ספרים "התחיה"
מלון עברי חדש
מתורגם מעברית-לפולנית-ולגרמנית
הפר ע"י סופרים פרגונים מומחים בהשגחת הפרופיסור דר. מאיר ווייסברג, המלון יהיה יחיד במינו ויבוא בו כל המלים החדשות, שנתהדרשו עד הנה בעולם הספרות וכסופו יבוא קונטרס שלם בשם "נוספות". לע"ע נדפס החצי ומחירו 3 כתרים. ומי שיהפך לשלם מראש בעד כל המלון ישלם רק 5 כתרים. לפנות אל הכתובת
ABRAHAM ROBINSON, Buchhandlung
Stanislaw, (Galizien).

מהות המוסר

מאת ישראל סירקיס
המהבר העברי הזה סלל דרך חדשה בפילוסופיה והוא מגלה תעלומות חכמה במסתרי נפש האדם. הוא הופש כל רזי הסבות, שגרמו את הדעות המוסכמות כתורת המוסר של סדר החברה. הוא מהפך את כל השקרים המוסכמים ומעמידם על אמתתם. קורא לכל כלל אנשי בשמו האמתי ומראה מקורו. המחבר הוא פילוסוף עמקן ובכ"ז בעל סגנון פשוט ומובן לכל. בכל פרק ופרק הוא מגלה המון אמתיות מפל אות ומחכימות. ספר נזה לא נכתב בתוכנו זה מאות בשנים. המכר באוסטריא נמסר להמצפה.
מחירו 1.40 כתרים עם פרמא ע"י ארמיניסטרציא של "המצפה".

מתקבלת החתימה לשנת 1910 על

"הישרה"
מכתב-עתי הדשי לספרות, למדע ולעניני החיים.
נוסד בשנת תרנ"ו (1896)
תנאי החתימה בדומיה ובחול:
לשנה 6 רובל, להצי שנה 3 רובל, וכפי ערך זה בכסף חוץ-לארץ.
החתימים מתוקף-לארץ עריכים לשלוח לנו, מלבד המהות הפוסטא, גם מכתב מיוחד, שבו יודיעונו את משלוח חכפך ואת כתבתם המדויקת.
הכתובת למשלוח כספים:
M. M. USSYSCHKIN, Odessa (Russland)
Chersonskaja 16.
הכתובת של הסערכת והארמיניסטרציא:
Redaction des „Haschiloach“, Odessa (Russland), Postfach 319.

פערשיעדענע פלוים

& בעטמפעדען צו דען בילליגסטען פרייען ליעפערן
APTOWITZER & WAHLER
Geflügel, Gänsefett u. Federn Export, TARNOPOL.

בישורת ספר הרשי.

רחה זה חדק, שילח לחור השמק, לל שזפתהו עין נאלז: תוספתא סדר זרעים זהגיה נדוייקה היטז עכ סני פירוסי, הנקוצים זשמות ונחת לזק וסירי ננחה. כל ללה חצרו יחדו עיי הרז הגדול וכו' נוויה לזק הבחן חצדי"ק חלנענר ובעת ניוזבי ירוסקס תוצצ"ל, זן לחותו הרז הגלון הנוזחהק הנופורסיס נלחור הגולה וכו' נוויה סלום נרדכי הבחן הגדול סליע"ל חצדי"ק זרעזון יע"ל. החפן להביא זרכה אל זיתו יפנה נל אל כזוד הנוחזר כפי חלדרעק: Rabbi Isak Schwadron, Jerusalem Palästina, Hersch Schwadron הנחזר Bóbrka ויוולא נופס לנפשו ויטעז עונג זעזחסי. נחיר הספר 4 כהרים חזן ונהנשלוה זפאקט.

הישיבה הראשונה בגליציה.

בעיר בראדישין הנקובה בשמה תורת חיים, שנוסדה ברשיון הממשלה יר"ה בשנת ה'תרס"ה תחת השגחת הרב הגאון הגדול ריש מתיבתא ואבדי"ק הנ"ל מו"ה פנחס הלוי איש הורוויץ שליט"א מתנהגת ע"פ פקודת הגאון ראש הישיבה הנ"ל. הארדיסה לכל עניני הישיבה, בין למכתבים ובין למשלוח תרומת החברים והמתנדבים הי"ו תערך רק אל סגן הנשיא Mendel Schummer, Bohorodczany.

פיינסטע נייע מאטיעס הערינגע

פריינסטע אללער הערינגסארטען אין פערשיעדענע קוואנטיטעטען אונד בשר-קעזע אויף פערלאנגען.

Nathan Katzner's Söhne in Krakau

פרייזליסטע אללער הערינגסארטען אין פערשיעדענע קוואנטיטעטען אונד בשר-קעזע אויף פערלאנגען.

פרייזליסטע אללער הערינגסארטען אין פערשיעדענע קוואנטיטעטען אונד בשר-קעזע אויף פערלאנגען.

ביערפערטרעטונג.

ווער אויף דער פערטרעטונג דער ברויערייען דער נארדמערשישען ברויערייא אונד מאלצבאריקס-אקציענגעזעלשאפט אין האנסדארף, יאהנסדארף אונד מאהר. שאהנבערג, וועלכע האבנראדיגע ביערע וויא האנסדארפער - פילזנער, סודעטענ-ברייא, (ביירישע סארטע) באק, (פארמא קוואליטעט) עקספארט-מערצען, דאפפער-לאגער אונד לאגערבער ערצייגט, רעפ-לעקטורט, וואללע זך געפעלליגסט אונד געזימט אן דערען גענעראלעסערטרעטער Grajower, Henenberg & Scharf Chrzanów.

Wyd.: Naftali Hof, S. M. Laser. Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser. Drukiem M. Lenkowicza w Krakowie. Bozego Ciała 22.

Newyorker Germania

Lebensversicherungsgesellschaft.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905	K. 539,686.228.—
Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905	176,528.370.—
Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905	30,748.986.—
Ueberschuss vom Jahresumsatz	K. 2,215.336.—
Reserven v. früheren Jahren für Dividende	11,718.647.—
	13,934.003.—

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:

- 1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres;
- 2) die Polizzen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält;
- 3) Reise um die ganze Erdkugel unterliegen keine besonderen Prämien;
- 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen;
- 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizze frei verfügen, gemäss der in der Polizze ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien:

Sigmund Gleitzmann, Krakau

Jasnagasse 5.

Agenten unter günstigsten Bedingungen gesucht.

Erstes und Grösstes

Gramophonhaus

JOSEF WECHSER

Engros & Endetail

Lemberg, Sykstuska 2. Krakau, Grodzka 71.

גענעראלפעטרעטער דער גראמאפאן אקציען-געזעלשאפט מיט מארקע „שרייבענדער ענגעל“ גרעססטעס לאגער פאלישער, דייטשער, העברעאישער אונד יודישער פלאטען מיט מארקע „נגעל“ 20.000 פלאטען ערסטגערעטער קינסטלער-שטעטעס אס לאגער-רעפערטארטורילע אונד ווערקשטעטעס אס ארטע בעסטע אומטויש-בעדינגונגען. — פרייזאטארעג גראטס אונד פראנקא.

לעמבערג, טעלעפאן 2033 II קראקוי, טעלעפאן 461

חדשה לחזנים !!

יצא לאור

סדר תפלה

לחזנים לבד, ולחזנים עם מקהלה

והוא בל בו לחזנים, בו נקבצו המרגליות והפנינים של גדולי החזנים שהיו לישראל, כמו זולצער, וויינמרויב, לעוואנדאווסקי, מומבאק ועוד וכהשתתפות גדולי החזנים החיים אתנו היום, על כל קומפוזיציה רשום שם מחברה. על כל תפלה ותפלה תכונה קומפוזיציות שונות מטיב הזמרה החזנית, באופן שסדר התפלה הזה יספיק לחזן את כל צרכיו הזמריים.

קומפוזיציות טובות שתשולחנה לנו נדמים בסדר התפלה הזה על שם מחברה. הבל בו" הזה יוצא לאור בחוברות, חוברת אחת בכל שבוע. מחיר החוברת 1.35 כתר. עם המשלוח 1.70 כתר. הקונה 10 חוברות בפעם אחת יקבל 25% הנחה, לעז כתר יצאה החוב' ערבית ושמרית דר"ה. להשיגם בכל בתי מסחר הספרים וגם אצל המו"ל עפ"י כתבתם.

Hebrew & General Music Publishing Co.

193 Whitechapel Rd. London E. England.

מדפיסים אנחנו גם מוזיק לפיאנא. דישו קטולוגים.

מעין הישועה WYSOWA

עולה בערכו על יתר מקומות הרפואה אשר בגליציה, כאשר יעידו הרופאים היותר מומחים, שבעה מעינות נמצאים פה, שהם חיים לנפש נענה ושקוי לעצמות כל חולים במחלות פנימיות וחיצונות, כמו קאטאר הריאה והגרון, מחלות הקיבה והמעים, חסר דם ומחלות נשים וכו' וכו'. וויא סווא מצטיינת גם באויר צה ומהור מאר, הבא מרכסי הרים, אשר יסוככוה וכיער נפלא, שאין קץ ליפיו, בעלי מעין הישועה הזה יהודים הם והמקום נקי איפא ממחלת האנטיסמיטיזמוס אשר יתענו בה חולים יהודים ברוב מקומות הרפואה. בתי המאכל בהכשר היותר גדול והבל במחיר שוה לכל נפש.

סדר הנסיעה לוויסאווא הוא: מקראקא דרך טרנוב — גריבוב, ומגליציה המזרחית דרך יאסלא — זאגארוזשין וגארליצע.

בית הנוך נערים.

בבית מורה בנימנאוויס בעיר ברעסלוי ימצא נער עברי החפין ללמוד פה באחד מכותי ספר, מעון וכלכלה וילמוד כל המדעים הנחוצים לו. הרוצה לדעת את האודעסע יפנה בטובו להאדון הרב ומטיף דר. טהאן בקראקוי.

כה דהתרא עדיף!

כל החפין לנלה הזקן בהתר ולא באסור יקנה ממני את אבק-הגלוח החדש

EXCELLENT

כישמו זן הוא, טוב ויפה וריחו נעים ומועיל לנלוה הזקן ברגעים אחדים עצהו"ט. הירא דבר ה' יוצא כזה ידי חובת המקום וי"ח הכריות. מחיר תבה אחת בתר וחצי, שתי תבות ושני כתריוס וחצי, ע"י נאכנאחמע לא ישולח. כתובתי עתה.

MOSES KATZ

JERUSALEM, Palästina,

Poste restante

לפנים היה מושבי בלנדון.

הוצאת "השרון" פשמישל.

יצא לאור

שפתנו חלק שני

מאת

רפאל סופרמן צבי שרפשמן

מקראה עם תמונות וציורים לישנת הלמודים השנית.

הספר הזה הוא היחידי בין ספרי הלמוד, שחוא מתאים התאמה גמורה להתפתחות השכלית וידיעותיהם בשפה של פעוטים משנת הלמודים השנית. שפתו קלה מאד, יפה ופיוטית ותכנו מענין למשוך את הלב. הספר מכול מלבד שפע תמונות וציורים, שיהיה ספורים, משלים ושירים, שנתבררו בהקפדה יתרה, גם אגדות היסטוריות ועממיות נחמדות, הנותנות ספוק להפנטסיה העשירה של התינוק ומזון לרגשותיו הלאומיים.

שפתנו חלק שני היא מקראה שאין כמותה לקלות השפה ויפיה, להתאמה דיקנות לגיל הילדים וידיעותיהם, לתכן מענין ולהודו אסתתי מצויק. מחירו K. 1.50 נמצא אצל כל בתי מסחר הספרים. המכירה הראשית בגליציה

Amkraut & Freund, Przemysl.

בבית המערכת של "המצפה" נמצאים

ספרים האלה למכירה: דעמצינער, כלילת יופי תולדות הרבנים בלבוב ושאר גדולי ישראל שני חלקים K. — 4. ודקעס, אורה למושב תולדות רבני אלטונא, האמבורג, וואנדרסבעק (אהיו), 1.50

רובין דר. שלמה השארת הנפש, 1. " רזי עולם על כל מיני מסתרים

בלמודי הין או בתות התיות 1. פרום ויהודה על אמונות ודעות ומנהגים שקבלו אבותינו מאת הפרסים

ודיהים. 1.50 האמונה בשתי רשויות ורשומיה

בספרות ישראל. 1. תהלת הכסילים הוצאה שניה

עם תקונים והוספות מאת המחבר. 2. ברוך שפינוזה ברגשי אהבת אלהים

המים והאש בסוד חכמי תרשים ובנוני להש. 40

נגינה וכלי זמר במקרא. 40 אדם ובהמה לפי הדרת והפילוסופיא

והדין והטבע. 40 אספת כתבי החדש. 40 ספור יצירת העולם כמעשה

בראשית תורתנו. 1. — K. שני דוחות הפילוסופיא על אמונות השניות ודעות האחרות. 1. שטערן, דר. שלמה רובין זיין לעבען אונד זיינע שריפטען (אשכנזית). 1. מחיר כל אלה בלי שכר המשלוח.